

Analiza i financijska uloga poreza na dodanu vrijednost

Vukušić, Ines

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **The University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić / Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:129:573689>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-12**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository of the University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić - The aim of Digital Repository is to collect and publish diploma works, dissertations, scientific and professional publications](#)

**VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ**

Specijalistički diplomski studij

INES VUKUŠIĆ

**ANALIZA I FINANCIJSKA ULOGA POREZA NA DODANU
VRIJEDNOST**

DIPLOMSKI RAD

Zaprešić, 2022. godine

**VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ**

Specijalistički diplomski studij

DIPLOMSKI RAD

**ANALIZA I FINANCIJSKA ULOGA POREZA NA DODANU
VRIJEDNOST**

Mentor:
Dario Lešić, univ.spec.oec.,v.pred.

Apsolventica:
Ines Vukušić

Naziv kolegija:
Upravljanje porezima

JMBAG studentice:
0067506630

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	I
ABSTRACT	II
1. UVOD	1
1.1. Problem istraživanja	1
1.2. Ciljevi rada	1
1.3. Metode istraživanja.....	1
1.4. Struktura rada	2
2. POREZI I POREZNI SUSTAV U RH.....	3
2.1. Evolucija poreznog sustava RH.....	3
2.2. Izravni porezi.....	5
2.2.1. Porez na dobit.....	6
2.2.2. Porez na dohodak	7
2.2.3. Prirez porezu na dohodak	9
2.3. Neizravni porezi	10
2.3.1. Posebni porezi i trošarine	10
2.3.2. Porez na promet nekretnina.....	10
2.4. Analiza strukture prihoda od poreza u državnom proračunu RH	11
3. POREZ NA DODANU VRIJEDNOST	16
3.1. Uvođenje PDV-a u Hrvatskoj.....	16
3.2. Stope PDV-a i usporedba RH i država EU	21
3.3. Obveznici PDV-a.....	25
3.4. Predmet i postupak oporezivanja.....	27
3.5. Analiza utjecaja PDV-a na prihode državnog proračuna i BDP	28
3.6. Utjecaj PDV-a na dohodak građana RH.....	29

4. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE STAVOVA GRAĐANA O UTJECAJU PDV-A NA NJIHOV DOHODAK	31
4.1. Opis analiziranih podataka i metode obrade podataka	31
4.2. Analiza rezultata anketnih pitanja	31
5. ZAKLJUČAK	37
LITERATURA.....	39
POPIS GRAFIKONA	42
POPIS SLIKA	42
POPIS TABLICA.....	43
PRILOG: ANKETNI UPITNIK – ISTRAŽIVANJE STAVOVA GRAĐANA O UTJECAJU PDV-a NA NJIHOV DOHODAK	44

SAŽETAK

Porez na dodanu vrijednost je jedan od neizravnih poreza u Republici Hrvatskoj, kojeg plaćaju krajnji potrošači, dakle građani. U strukturi prihoda od poreza državnog proračuna Republike Hrvatske, prihodi od poreza na robu i usluge čine dvije trećine tih prihoda, a u strukturi prihoda od poreza na robu i usluge, prihodi od poreza na dodanu vrijednost čine najveći udio. Dakle, može se reći da se radi o najvažnijem porezu jer najviše pridonosi prihodima državnog proračuna. Porez na dodanu vrijednost je uveden u više od 140 država svijeta, sve europske države imaju uveden porez na dodanu vrijednost, a Hrvatska je jedna od zemalja sa najvišom stopom. Kako se radi o porezu kojeg plaćaju građani, za potrebe rada je provedeno empirijsko istraživanje kojim su se istraživali stavovi građana o utjecaju PDV-a na njihov dohodak te su rezultati istraživanja predstavljeni u radu.

Ključne riječi: PDV, porez, prihod, uloga

ABSTRACT

Value added tax is one of the indirect taxes in the Republic of Croatia, which is paid by end consumers, i.e. citizens. In the structure of tax revenues of the state budget of the Republic of Croatia, revenues from taxes on goods and services make up two thirds of those revenues, and in the structure of revenues from taxes on goods and services, revenues from value added tax make up the largest share. So, it can be said that it is the most important tax because it contributes the most to the revenues of the state budget. Value added tax has been introduced in more than 140 countries of the world, all European countries have introduced value added tax, and Croatia is one of the countries with the highest rate. As this is a tax paid by citizens, for the purposes of the paper, an empirical research was conducted to investigate the views of citizens on the impact of VAT on their income, and the results of the research are presented in the paper.

Keywords: VAT, tax, income, role

1. UVOD

Cilj i svrha poreznog sustava svake države je stvaranje prihoda kojima se financiraju javne i opće potrebe. Hrvatska je mlada država i svojim postankom, doživjela je poreznu reformu kako bi se uspostavio novi, tržišno orijentiran sustav koji je usklađen sa sustavima u razvijenim državama. Jedan od novih poreza, uveden novom poreznom reformom po osamostaljenju Hrvatske, je porez na dodanu vrijednost. Prije njegovog uvođenja, potrošnja se u Hrvatskoj oporezivala porezom na promet proizvoda i usluga. U strukturi poreznih prihoda državnog proračuna RH, prihodi od poreza na dodanu vrijednost imaju najveći udio. Navedeni podatak upućuje na činjenicu o velikoj važnosti i ulozi poreza na dodanu vrijednost. Navedena činjenica je bio i razlog odabira teme za završni rad „Analiza i financijska uloga poreza na dodanu vrijednost“ u kojem će biti predstavljeni porezi i porezni sustav u RH, sa posebnim osvrtom na porez na dodanu vrijednost, od njegovog uvođenja u Hrvatskoj, te će se analizirati utjecaj poreza na dodanu vrijednost na prihode državnog proračuna i njegov utjecaj na dohodak građana Republike Hrvatske.

1.1. Problem istraživanja

Problem istraživanja ovog rada je porez na dodanu vrijednost.

Radi se o najznačajnijem porezu u poreznim prihodima državnog proračuna, o porezu koji ima veliki udio u BDP-u, o porezu koji ima utjecaj na dohotke građana. Navedeno ukazuje na njegovu veliku važnost, koja je problem istraživanja ovog rada, koji će biti predstavljen u nastavku.

1.2. Ciljevi rada

Cilj rada je predstaviti ulogu i važnost poreza na dodanu vrijednost kako kao prihoda državnog proračuna, značajnoj čimbenika u BDP-u, tako i čimbenika koji utječe na dohodak građana.

1.3. Metode istraživanja

Podaci koji će se koristiti za izradu ovog rada bit će iz sekundarnih izvora i to iz raznih domaćih izvora: knjige, stručni časopisi i razne publikacije objavljene na internetu.

Kako bi se istražio stav građana o utjecaj PDV-a na njihove dohotke, bit će provedeno primarno istraživanje putem Google Forms-a.

Prilikom izrade rada koristit će se opće znanstvene metode poput indukcije i dedukcije, metoda deskripcije i kompilacije te specifične metode analize financijskih izvještaja.

1.4. Struktura rada

Rad se sastoji od pet dijelova.

Prvo, uvodno poglavlje rada, govori o problemu istraživanja i ciljevima rada te metodama istraživanja.

Drugo poglavlje predstavlja poreze i porezni sustav u Republici Hrvatskoj.

Porez na dodanu vrijednost je predstavljen u trećem poglavlju.

U četvrtom poglavlju su predstavljeni rezultati empirijskog istraživanja stavova građana o utjecaju PDV-a na njihov dohodak.

Peto, zaključno poglavlje, sažima temu ovog rada.

2. POREZI I POREZNI SUSTAV U RH

Kao što je to već uvodno navedeno, Hrvatska je, kao tranzicijska država, poput drugih tranzicijskih država početkom 90-tih godina prošlog stoljeća, je doživjela poreznu reformu. Razlog za provođenje porezne reforme je prvenstveno bio zbog novostvorene samostalnosti i potrebe da se uspostavi novi tržišno orijentirani sustav koji će biti usklađen sa poreznim sustavima u razvijenim državama.

2.1. Evolucija poreznog sustava RH

Grupa njemačkih stručnjaka, koju je predvodio prof. dr. Rose Manfred, je bila angažirana u reformi poreznog sustava u Republici Hrvatskoj, a ista je provedena u dvije faze. U prvoj fazi definirani su načini oporezivanja fizičkih osoba i pravnih subjekata te je reorganizirana porezna administracija dok su u drugoj fazi bili definirani posredni porezi te uvođenje poreza na dodanu vrijednost.¹

Na iskustvima zapadnih zemalja s razvijenim tržištem i političkom demokracijom zaključeno je da hrvatski porezni sustav treba:²

1. „osigurati dovoljno sredstava za financiranje javnih potreba,“
2. „usmjerivati na oporezivanje potrošnje građana,“
3. „ravnomojno i pravedno raspodijeliti porezne terete,“
4. „biti jednostavan, jeftin, pregledan i jasan,“
5. „sa što manjim izmjenama reagirati na promjene u fiskalnom i privrednom okruženju,“
6. „slijediti zapadne porezne sustave i voditi računa o integracijskim zahtjevima,“
7. „poticati strance da ulažu u Hrvatsku, ali to ne smije utjecati na privredu niti na diskriminaciju štednje i ulaganja.“

U postavljenim zahtjevima hrvatskog poreznog sustava istaknute su zadaće koje mora imati svaki moderan porezni sustav, a ističu se četiri osnovne zadaće svakog poreznog sustava:³

- a) „stjecanje prihoda kojim se financira potrošnja javnog sektora,“
- b) „preraspodjela ekonomske snage u cilju smanjenja siromaštva,“

¹ Ott, K.: Hrvatska porezna reforma u kontekstu svjetskih poreznih reformi, *Financijska praksa*, 20 (1996), 2; str. 113-138., dostupno na: <https://repozitorij.ijf.hr/islandora/object/ijf:56>, pristupano: 16.03.2022.

² Ibid, str.132.

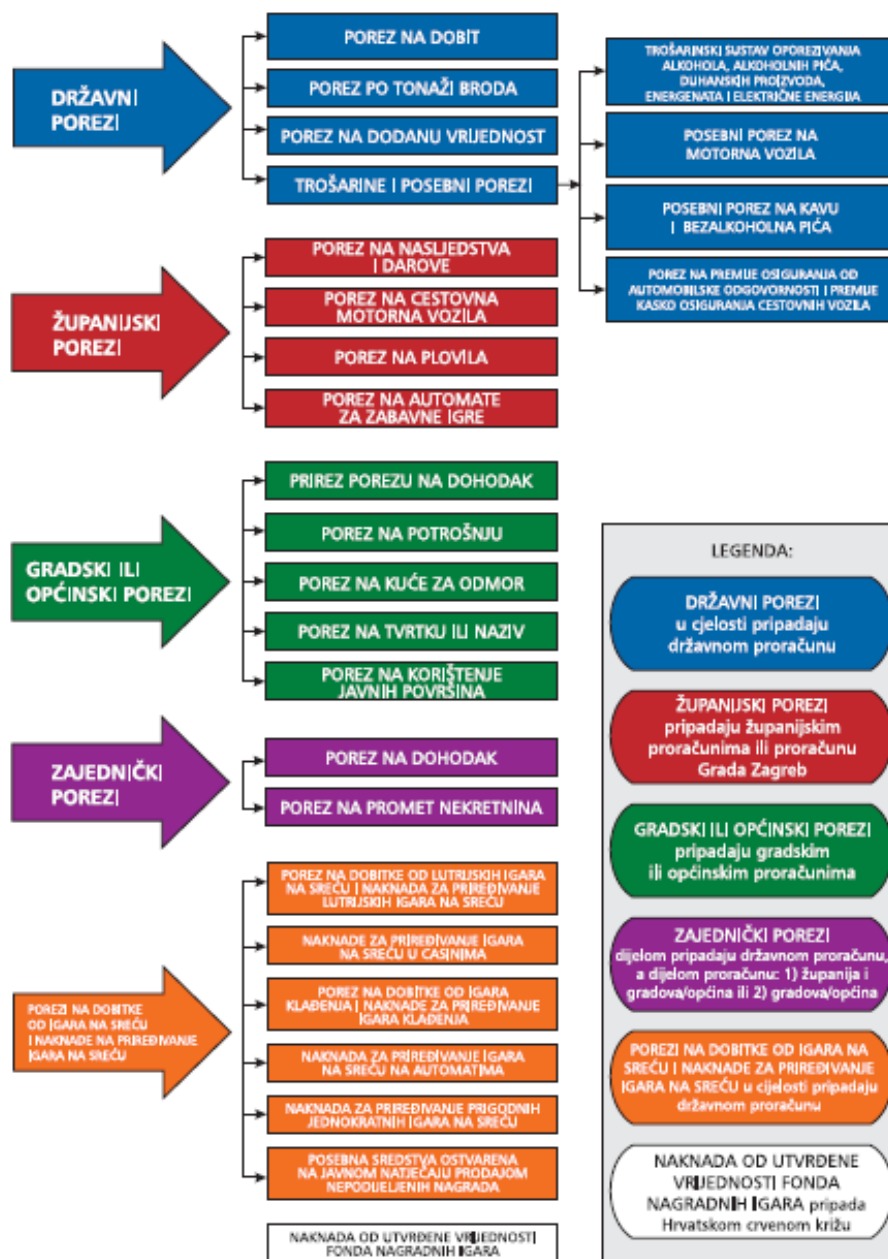
³ Spajić,F.: *Porezni sustav u Hrvatskoj*, Pula, 2000. godina, Simpozij računovođa i financijskih djelatnika, HZRiFD, Zagreb, 2000.

- c) „instrument reguliranja gospodarstva koji potiče stvaranje infrastrukture za razvoj djelatnosti,“
- d) „stvaranje modernog europskog poreznog sustava koji će omogućiti kretanje ljudi, robe, usluga i kapitala kroz Europsku uniju (globalizacija poreznog sustava).“

Kao i Republika Hrvatska, koja je relativno mlada država, tako je i porezni sustav Republike Hrvatske relativno mlad i još uvijek ima potreba za njegovom prilagodbom i primjenama bilo da se radi o primjeni zakona ili ubiranju poreza, odnosno administrativnoj prilagodbi i provedbi tih zakona.⁴ Na slici 1. je prikazan hrvatski porezni sustav danas. On se temelji na skupu izravnih i neizravnih poreza. Porez na dobit, porez na dohodak i prirez poreza na dohodak čine temeljne izravne poreze, dok porez na dodanu vrijednost, trošarine i porez na promet čine temeljne neizravne poreze. Ostalim poreznim prihodima može se smatrati cijela skupina lokalnih poreza (županijski, općinski i gradski), carine i doprinose za socijalno osiguranje.

⁴ Jurković, P.: *Javne financije*, Masmedia, Zagreb, 2002., str. 265.

Slika 1.: Hrvatski porezni sustav

Izvor: Jančiev, Z., Supić, J.: Hrvatski porezni sustav, Institut za javne financije, Zagreb, 2015., str. 4., dostupno na: <https://rvs.hr/content/uploads/2014/06/PorezniSustav.pdf>, pristupano: 16.03.2022.

U nastavku će pobliže biti predstavljeni izravni i neizravni porezi.

2.2. Izravni porezi

Porez na dobit, porez na dohodak i prirez poreza na dohodak čine temeljne izravne poreze. Glavno obilježje izravnih ili direktnih poreza je to da se njima izravno oporezuje porezni

obveznik. Kod izravnih poreza porezni obveznik i porezni destinatar (osoba koja bi trebala snositi teret poreza) su jedna te ista osoba i kao takvi, izravni porezi se teže mogu prevaljivati na treće osobe.⁵

2.2.1. Porez na dobit

Porez na dobit jest porez što ga trgovačka društva plaćaju na ostvarenu dobit, tj. na razliku prihoda i rashoda. Taj se porez u drugim zemljama obično naziva porezom na dohodak trgovačkih društava (engl. *corporate/corporation income tax*), tj. pravnih osoba, za razliku od poreza na dohodak koji plaćaju fizičke osobe (engl. *individual/personal income tax*). Hrvatska poreznopravna terminologija ne poznaje sintagmu porez na dohodak trgovačkog društva, nego se koristi izrazom porez na dobit (engl. *profit tax*).⁶

Porez na dobit se u Republici Hrvatskoj primjenjuje od 1. siječnja 1994. godine. Od tada do danas zakonska regulativa, odnosno Zakon o porezu na dobit, se više puta mijenjao. Porez na dobit u Republici Hrvatskoj je reguliran Zakonom o porezu na dobit⁷ i Pravilnikom o porezu na dobit.⁸

Porezni obveznici poreza na dobit u Republici Hrvatskoj su:⁹

- „trgovačko društvo i druga pravna i fizička osoba rezident Republike Hrvatske koja gospodarsku djelatnost obavlja samostalno, trajno i radi ostvarivanja dobiti, dohotka ili prihoda ili drugih gospodarskih procjenjivih koristi,“
- „tuzemna poslovna jedinica inozemnog poduzetnika (nerezident),“
- „fizička osoba koja utvrđuje dohodak na način propisan za samostalne djelatnosti prema propisima o oporezivanju dohotka ili koja počinje obavljati takvu samostalnu djelatnost, ako izjavi da će plaćati porez na dobit umjesto poreza na dohodak,“
- „fizička osoba, prethodno navedena, ako u prethodnom poreznom razdoblju ostvari ukupni primitak veći od 7.500.000,00 kuna,“

⁵ Jelčić, B. i sur.: *Financijsko pravo i financijska znanost*, Narodne novine d.d., Zagreb, 2008., str. 103-105.

⁶ Kesner-Škreb, M.: *Porez na dobit*, UDK 336.21, JEL H21, H24, Institut za javne financije, dostupno na: <http://www.ijf.hr/hr/korisne-informacije/pojmovnik-javnih-financija/15/porezi/279/porez-na-dobit/284/>, pristupano: 20.03.2022.

⁷ Zakon o porezu na dobit, Narodne novine 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, 50/16, 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/99/Zakon-o-porezu-na-dobit>, pristupano: 20.03.2022.

⁸ Pravilnik o porezu na dobit, Narodne novine 95/05, 133/07, 156/08, 146/09, 123/10, 137/11, 61/12, 146/12, 160/13, 12/14, 157/14, 137/15, 1/17, 2/18, 1/19, 1/20, 59/20, 1/21, dostupno na: <https://porezi.teb.hr/d/2132/pravilnik-o-porezu-na-dobit/>, pristupano: 20.03.2022.

⁹ Porezna uprava: *Porez na dobit*, dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_na_dobit.aspx, pristupano: 20.03.2022.

- „iznimno, tijela državne uprave, tijela područne (regionalne) samouprave, tijela lokalne samouprave, Hrvatska narodna banka, državne ustanove, ustanove jedinica područne (regionalne) samouprave, ustanove jedinica lokalne samouprave, državni zavodi, vjerske zajednice, političke stranke, sindikati, komore, udruge, umjetničke udruge, dobrovoljna vatrogasna društva, zajednice tehničke kulture, turističke zajednice, sportski klubovi, sportska društva i savezi, zaklade i fundacije, ako obavljaju gospodarstvenu djelatnost, a neoporezivanje te djelatnosti bi dovelo do stjecanja neopravdanih povlastica na tržištu, obveznici su poreza na dobit za tu djelatnost,“
- „svaki onaj poduzetnik ili njegov pravni sljednik koji se ne ubraja u poduzetnike prethodno navedene, a koji nije obveznik poreza na dohodak prema propisima o oporezivanju dohotka i čija se dobit ne oporezuje drugdje.“

Porez na dobit se obračunava i plaća na dobit koja se utvrđuje prema računovodstvenim propisima kao razlika prihoda i rashoda prije obračuna poreza na dobit, uvećana i umanjena prema odredbama Zakona o porezu na dobit. Važeće stope poreza na dobit su:¹⁰

- „10% - ukoliko su u poreznom razdoblju ostvareni prihodi do 7.500.000,00 kuna ili“
- „18% ukoliko su u poreznom razdoblju ostvareni prihodi jednaki ili veći od 7.500.000,01 kuna.“

2.2.2. Porez na dohodak

Porez na dohodak utvrđuje se i plaća prema odredbama Zakona o porezu na dohodak.¹¹ Raspodjela prihoda od poreza na dohodak utvrđuje se posebnim zakonom.

Porezni obveznik poreza na dohodak je:¹²

- „fizička osoba koja ostvaruje dohodak,“
- „nasljednik za sve porezne obveze koje proizlaze iz dohotka što ga je ostavitelj ostvario do svoje smrti. Nasljednik je istodobno i porezni obveznik za dohodak koji mu priteče iz naslijeđenih izvora dohotka.“

¹⁰ Porezna uprava, op.cit.

¹¹ Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>, pristupano: 20.03.2022.

¹² Porezna uprava: Porez na dohodak, dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_na_dohodak.aspx, pristupano: 20.03.2022.

Izvori dohotka su primici od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala, osiguranja i drugih primitaka, a dohodak koji se oporezuje prema odredbama Zakona o porezu na dohodak jest:¹³

1. „dohodak od nesamostalnog rada,“
2. „dohodak od samostalne djelatnosti,“
3. „dohodak od imovine i imovinskih prava,“
4. „dohodak od kapitala,“
5. „dohodak od osiguranja,“
6. „drugi dohodak.“

Važeće stope poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj su:¹⁴

- „20% do 360.000,00. kn godišnje (do 30.000,00 kn/mjesečno),“
- „30% iznad 360.000,00 kn godišnje (iznad 30.000,00 kn/mjesečno).“

Osnovica neoporezivog dijela dohotka (osobni odbitak) u Republici Hrvatskoj je 2.500,00 kn, a osnove na temelju kojih se mogu koristiti osobni odbici na porez na dohodak, te koeficijenti, su prikazani u tablici 1.

¹³ Zakon o porezu na dohodak, op.cit.

¹⁴ Porezna uprava: Porez na dohodak, op.cit.

Tablica 1.: Osobni odbici

OSOBNI ODBITAK	Koeficijent	Mjesečna svota (kn)	Godišnja svota (kn)
Osnovni osobni odbitak ¹	1,6	4.000,00	48.000,00
Uzdržavani članovi uže obitelji i bivši bračni drug za kojeg se plaća alimentacija	0,7	1.750,00	21.000,00
Prvo dijete	0,7	1.750,00	21.000,00
Drugo dijete	1,0	2.500,00	30.000,00
Treće dijete	1,4	3.500,00	42.000,00
Četvrto dijete	1,9	4.750,00	57.000,00
Peto dijete	2,5	6.250,00	75.000,00
Šesto dijete	3,2	8.000,00	96.000,00
Sedmo dijete	4,0	10.000,00	120.000,00
Osmo dijete	4,9	12.250,00	147.000,00
Deveto dijete ²	5,9	14.750,00	177.000,00
Porezni obveznik i svaki uzdržavani član uže obitelji i svako dijete, ako su osobe s invaliditetom	0,4	1.000,00	12.000,00
Porezni obveznik i svaki uzdržavani član uže obitelji i svako dijete ako su osobe kojima je rješenjem, na temelju posebnih propisa, utvrđena invalidnost po jednoj osnovi 100% i/ili koji radi invalidnosti imaju, na temelju posebnih propisa, pravo na tuđu pomoć i njegu ³	1,5	3.750,00	45.000,00

Izvor: Porezna uprava: Osobni odbitak, dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/baza_znanja/Stranice/OsobniOdbitak.aspx, pristupano: 20.03.2022.

2.2.3. Prirez porezu na dohodak

Predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave može donijeti odluku kojom će propisati plaćanje prireza porezu na dohodak za obveznike poreza na dohodak. Porezna osnovica za obračun i naplatu prireza porezu na dohodak je porez na dohodak. Stope prireza porezu na dohodak svojom odlukom određuje jedinica lokalne samouprave, a one mogu biti kako slijedi:¹⁵

- „općine: do 10%,“
- „grad ispod 30.000 stanovnika: do 12%,“
- „grad iznad 30.000 stanovnika: do 15%,“

¹⁵ Porezna uprava: Prirez porezu na dohodak, dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/prirez_porezu_na_dohodak.aspx, pristupano: 20.03.2022.

- „grad Zagreb: do 18%.“

2.3. Neizravni porezi

Porez na dodanu vrijednost, posebni porezi i trošarine i porez na promet čine temeljne neizravne poreze. Osnovno obilježje neizravnih poreza je da ih ne snosi onaj tko ih uplaćuje u državni proračun već ih najčešće prevaljuju na druge. Dakle, porezni obveznici neizravnih poreza kroz cijenu svojih proizvoda i usluga prevaljuju teret tih poreza na krajnjeg potrošača, odnosno na građane.

2.3.1. Posebni porezi i trošarine

U posebne poreze i trošarine, kao dio državnih poreza u Republici Hrvatskoj, ulaze posebni porez na motorna vozila, posebni porez na kavu i bezalkoholna pića, porez na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila i trošarinski sustav oporezivanja alkohola, alkoholnih pića, duhanskih proizvoda, energenata i električne energije. Svaki od navedenih poreza je reguliran posebnim zakonom u Republici Hrvatskoj pa je tako porez na motorna vozila reguliran Zakonom o posebnom porezu na motorna vozila, porez na kavu i bezalkoholna pića Zakonom o posebnom porezu na kavu i bezalkoholna pića. Zakonom o trošarinama je u Republici Hrvatskoj uređen trošarinski sustav oporezivanja alkohola i alkoholnih pića, duhanskih preradevina, energenata i električne energije.

2.3.2. Porez na promet nekretnina

Porez se u Hrvatskoj plaća na promet nekretnina, pokretnina, imovinskih prava. Porez na promet nekretnina se obračunava i plaća na stjecanje vlasništva nekretnina u Hrvatskoj. Stjecanjem vlasništva nekretnina se smatra kupoprodaja nekretnina, zamjena nekretnina, nasljeđivanje nekretnina, darovanje nekretnina, unošenje i izuzimanje nekretnina iz trgovačkog društva, stjecanje nekretnina u postupku likvidacije ili stečaja, stjecanje nekretnina na osnovi sudskih odluka ili odluka tijela državne uprave i svi ostali načini stjecanja nekretnina od drugih osoba. Porezna stopa je 5%.¹⁶

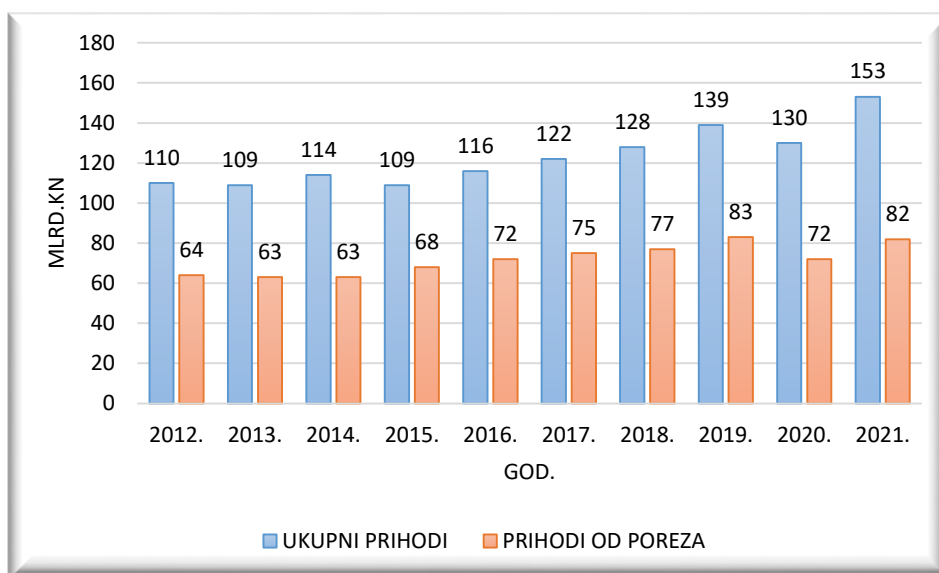
¹⁶ Institut za javne financije: Porezni priručnik, dostupno na: http://www.ijf.hr/porezni_prirucnik/nekretnine.pdf, pristupano: 25.03.2022.

Kako je tema ovog rada „Analiza i financijska uloga poreza na dodanu vrijednost“, porez na dodanu vrijednost, kao jedan od temeljnih neizravnih poreza, bit će detaljnije predstavljen u slijedećem poglavlju.

2.4. Analiza strukture prihoda od poreza u državnom proračunu RH

Prihodi od poreza su najznačajniji javni prihodi u Republici Hrvatskoj, a grafikonom 1. je prikazan odnos ukupnih prihoda državnog proračuna i prihoda od poreza u razdoblju od 2012. do 2021. godine.

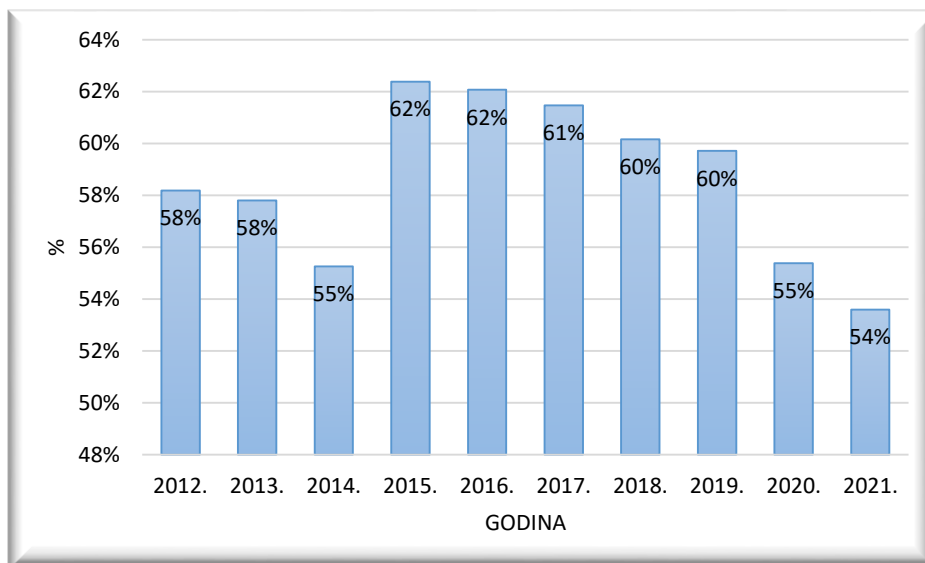
Grafikon 1.: Ukupni prihodi državnog proračuna Republike Hrvatske i prihoda od poreza u razdoblju od 2012. do 2021. godine (u mlrd. kn)

Izvor: izrada autorice prema podacima Ministarstva financija: Proračun, dostupno na: <https://mfin.gov.hr/proracun-86/86>, pristupano: 28.03.2022.

Prihod od poreza u promatranom desetogodišnjem razdoblju čini udio od preko 50% u ukupnim prihodima državnog proračuna. Grafikonom 2. je prikazano kretanje udjela prihoda od poreza u ukupnim prihodima državnog proračuna Republike Hrvatske.

Grafikon 2.: Udio prihoda od poreza u ukupnim prihodima državnog proračuna Republike Hrvatske u razdoblju od 2012. do 2021. godine

Izvor: izrada autorice prema podacima Ministarstva financija: Proračun, dostupno na: <https://mfin.gov.hr/proracun-86/86>, pristupano: 28.03.2022.

Kao što se može vidjeti iz grafikona 2., prihodi od poreza u ukupnim prihodima čine udio od čak 62% u 2015. i 2016. godini. Navedeni udio je takav i u razdoblju od 2017. do 2019. godine, da bi se u 2020. i 2021. godini smanjio udio za 5-6%, a razlog za navedeno je globalna pandemija Covid-19 koja je utjecala na globalno smanjenje poslovanja.

Kao što se može uočiti iz grafikona, a što je već navedeno, prihodi od poreza u ukupnim prihodima državnog proračuna Republike Hrvatske su iznosili više od polovine tih prihoda, a u godinama od 2015. do 2019. dosežu gotovo dvije trećine ukupnih prihoda državnog proračuna. Najveći udio u prihodima od poreza čine prihodi od poreza na robu i usluge, a njih čini:¹⁷

- „porez na dodanu vrijednost,“
- „porez na promet,“
- „posebni porezi i trošarine,“
- „poseban porez na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove,“
- „trošarine na energente i električnu energiju,“
- „trošarina na alkohol i alkoholna pića,“
- „trošarina na pivo,“
- „poseban porez na bezalkoholna pića,“

¹⁷ Ministarstvo financija: Proračun, dostupno na: <https://mfin.gov.hr/proracun-86/86>, pristupano: 28.03.2022.

- „trošarina na duhanske proizvode,“
- „poseban porez na kavu,“
- „poseban porez na luksuzne proizvode,“
- „ostali porezi na robu i usluge,“
- „porez na dobitke od igara na sreću i ostali porezi od igara na sreću i „
- „naknade za priređivanje igara na sreću.“

Ostali porezi koji čine ukupni prihod od poreza u državnom proračunu su:¹⁸

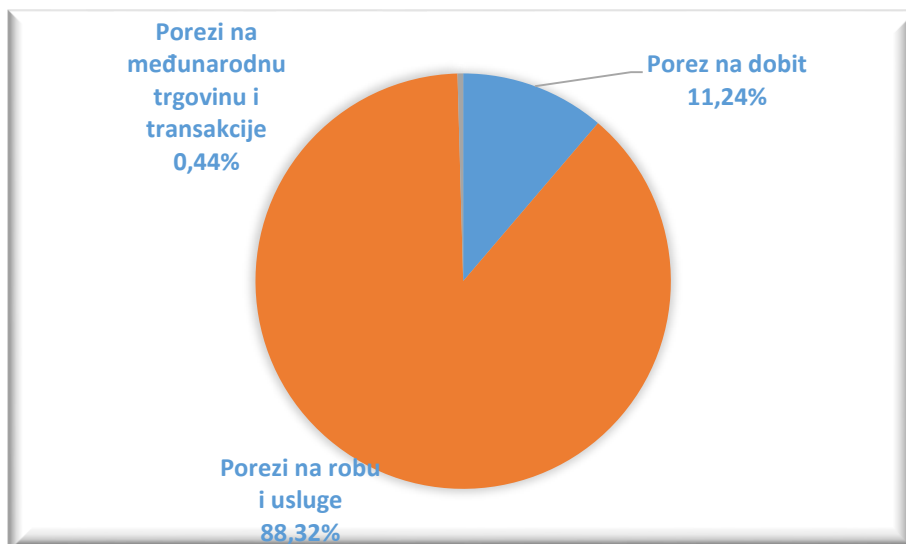
1. „porez i prirez na dohodak:“
 - „porez i prirez na dohodak od nesamostalnog rada,“
 - „porez i prirez na dohodak od samostalnih djelatnosti,“
 - „porez i prirez na dohodak od imovine i imovinskih prava,“
 - „porez i prirez na dohodak od kapitala,“
 - „porez i prirez na dohodak po godišnjoj prijavi,“
 - „porez i prirez na dohodak utvrđen u postupku nadzora za prethodne godine,“
 - „povrat poreza i prireza na dohodak po godišnjoj prijavi,“
2. „porez na dobit:“
 - „porez na dobit od poduzetnika,“
 - „porez na dobit po odbitku od naknade za korištenje prava i za usluge,“
 - „porez na dobit po odbitku na kamate i dividende i udjele u dobiti,“
3. „porez na imovinu:“
 - „povremeni porezi na imovinu,“
4. „porezi na međunarodnu trgovinu i transakcije“
 - „carine i carinske pristojbe,“
 - „carine na uvoz robe i usluga,“
 - „carinske pristojbe,“
5. „ostali prihodi od poreza:“
 - „ostali prihodi od poreza koje plaćaju fizičke osobe,“
 - „ostali neraspoređeni prihodi od poreza.“

Ukoliko se analizira struktura poreznih prihoda u ukupnim prihodima od poreza, najvažniji porez u ukupnim prihodima od poreza, koji čini najveći udio, je porez na robu i usluge. Grafikon

¹⁸ Ministarstvo financija: Proračun, dostupno na: <https://mfin.gov.hr/proracun-86/86>, pristupano: 28.03.2022.

3. prikazuje strukturu prihoda od poreza u državnom proračunu 2019. godine (prije pandemijske godine, te iz navedenog razloga globalne pandemije i smanjenih prihoda uzrokovanih pandemijom, struktura prihoda od poreza je predstavljena u godini prije pandemije).

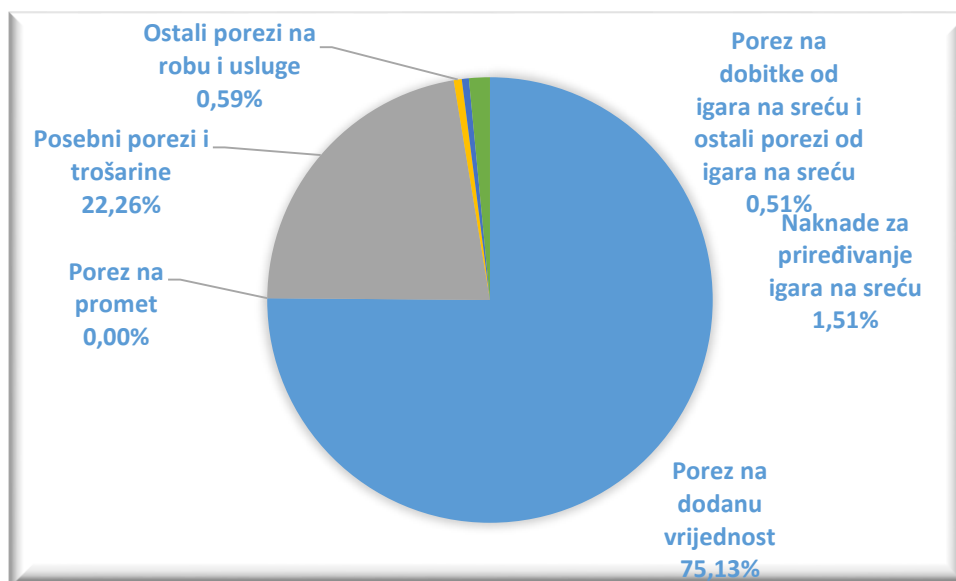
Grafikon 3.: Struktura prihoda od pojedinih poreza u Republici Hrvatskoj u 2019. godini

Izvor: izrada autorice prema podacima Ministarstva financija: Državni proračun 2019. godina, dostupno na: <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2019-godina/608>, pristupano: 28.03.2022.

Kao što se može uočiti iz grafikona 3., najveći udio u strukturi poreznih prihoda čini porez na robu i usluge, gotovo 90% ukupnih poreznih prihoda. Struktura prihoda od pojedinih poreza u porezu na robu i usluge je prikazana grafikonom 4.

Grafikon 4.: Struktura prihoda od poreza na robu i usluge u 2019. godini u Republici Hrvatskoj

Izvor: izrada autorice prema podacima Ministarstva financija: Državni proračun 2019. godina, dostupno na: <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2019-godina/608>, pristupano: 28.03.2022.

Kao što se može zaključiti iz grafikona 4., prihod od poreza na dodanu vrijednost čini najveći udio u strukturi prihoda od poreza na robu i usluge, samim time i najvažniji jer najviše pridonosi prihodima državnog proračuna, te će u slijedećem poglavlju isti biti detaljnije predstavljen.

3. POREZ NA DODANU VRIJEDNOST

Porez na dodanu vrijednost (PDV) je jedan od neizravnih poreza u Republici Hrvatskoj, potrošnog tipa koji se temelji na načelu odredišta, a pri njegovu obračunu se primjenjuje kreditna metoda. PDV se obračunava u svakoj fazi proizvodno-prodajnog ciklusa, međutim, obračun se vrši samo na iznos dodane vrijednosti koja je stvorena u toj fazi, a ne na cjelokupnu vrijednost proizvodnje. Uvođenje PDV-a u hrvatski porezni sustav je uslijedilo zbog potrebe reformiranja cjelokupnog poreznog sustava u Hrvatskoj u novim političkim i gospodarskim okolnostima, fiskalnih zahtjeva u suvremenom poreznom sustavu i zbog potrebe usklađivanja poreznog sustava Hrvatske sa poreznim sustavima Europske unije (EU).¹⁹

3.1. Uvođenje PDV-a u Hrvatskoj

U Hrvatskoj se do 1988. godine potrošnja oporezivala porezom na promet proizvoda i usluga, a oporezivanje se provodilo sukladno tadašnjem Zakonu o porezu na promet proizvoda i usluga i Tarifi poreza na promet proizvoda i usluga. Stope određene u Tarifi poreza na promet proizvoda i usluga su se primjenjivale na prodajnu cijenu. Potreba za reformom cjelokupnog poreznog sustava Hrvatske, a i zbog stjecanja neovisnosti i novih gospodarskih i političkih okolnosti, fiskalnih zahtjeva koji se postavljaju pred suvremene države i zbog usklađivanja hrvatskog poreznog sustava sa poreznim sustavima drugih država članica EU-a, a kao što je već spomenuto, uveden je od 1. siječnja 1998. godine, porez na dodanu vrijednost. Prethodno, od 1993. do 1995. godine je smanjivan broj stopa poreza na promet, a što je bila svojevrsna priprema za uvođenje PDV-a.²⁰

Kada je uveden PDV u hrvatski porezni sustav 1988. godine, uveden je sa jedinstvenom stopom, širokom osnovicom, malim brojem standardnih izuzeća i bio je vrlo blizak i sličan idealnom obliku. Osim toga, bio je usuglašen sa preporukama EU, a što je za Hrvatsku bilo vrlo važno jer su ciljevi bili postati punopravnom članicom EU-a. Međutim, s vremenom se navedeni gotovo idealan model sve više udaljavao od svog prvobitnog oblika zbog brojnih pritisaka interesnih skupina, političkih pritisaka, gospodarskih pritisaka, predizbornih obećanja itd. Predizborna politika i obećanja pridonijeli su uvođenju nultih stopa PDV-a i snižene stope od 10%, a u razdoblju od 1999. do 2000. godine se lista proizvoda koji su se oporezivali nultom

¹⁹ Ott,K.: Javne financije u Hrvatskoj, Institut za javne financije, Zagreb, 2007., str. 25-26., dostupno na: <https://www.ijf.hr/rosen/rosenic/rosenic.pdf>, pristupano: 30.03.2022.

²⁰ Ibid

stopom, odnosno koji se nisu oporezivali, povećavala. Za određene turističke usluge se od 2006. godine primjenjuje snižena, 10-postotna stopa. Iako se sniženjem stopa željela na određenim proizvodima i uslugama povećati potrošnja, nije se, uglavnom postigao željeni cilj. Za navedeno je i primjer kada je Vlada RH, u želji da smanji troškove hrvatskih građanima i doprinese povećanju standarda, snizila stopu PDV-a na novine i časopise sa 22 na 10%. Rezultat navedenog je bio da je Vlada izgubila oko 300 mil. kuna na prihodima od PDV-a, prodajne cijene novina i časopisa su ostale nepromijenjene, dakle izdavači su zaradili više, a građani nisu ništa osjetili od navedenog smanjenja.²¹

Od svog uvođenja do danas Zakon o porezu na dodanu vrijednost je imao više izmjena i dopuna, a promjene su prikazane u tablici 2.

Tablica 2.: Promjene u Zakonu o porezu na dodanu vrijednost

GODINA	PROMJENA
1999.	– povećan prag za ulazak u sustav– uvedena nulta stopa
2000.	– proširena primjena nulte stope
2001.	– proširena primjena nulte stope
2006.	– nulta stopa za turizam je zamijenjena sniženom stopom
2007.	– uvedena snižena stopa za novine
2009.	– stopa od 22% je povećana na 23%
2010.	– prelazak s institucionalnog na funkcionalno načelo– uvedeno oporezivanje isporuka dobara i usluga u tuzemstvu što ih obave inozemni poduzetnici– ukinuto oslobođenje od PDV-a za određene ustanove– uvedeno porezno oslobođenje u vezi s međunarodnim prijevozom– ograničen odbitak pretporeza za osobna prijevozna sredstva i reprezentaciju– uveden poseban postupak oporezivanja marže i povrat poreza inozemnim poduzetnicima za isporuke dobara i usluga
2012.	– stopa povećana sa 23 na 25%– proširena primjena snižene stope od 10%

²¹ Kuliš, D.: Oporezivanje potrošnje: porez na dodanu vrijednost i trošarine, Institut za javne financije, Zagreb, 2007., dostupno na: <http://www.ijf.hr/newsletter/33.pdf>, pristupano: 30.03.2022.

	– ukinut mogući odbitak pretporeza za nabavu dobara i usluga za potrebe reprezentacije – ukinut mogući odbitak pretporeza za nabavu i najam sredstava za osobni prijevoz, uključivši nabavu svih dobara i usluga u vezi s tim sredstvima
2013.	– proširena primjena snižene stope 10% i povećan prag za ulazak u sustav PDV-a – ukinuta nulta stopa i uvedena stopa od 5% za proizvode i usluge koji su bili oporezivani nultom stopom – novi Zakon o PDV-u – proširen pojam obveznika – proširen predmet oporezivanja i područje primjene Zakona o PDV-u – proširene odredbe u vezi s oporezivim transakcijama, mjestom oporezivanja, nastankom poreznog događaja, poreznom osnovicom i pravom na odbitak pretporeza – proširena primjena sniženih poreznih stopa od 5% i 10%, ukinuta snižena stopa od 10% za usluge agencijske provizije
2013.	– izmjena poreznih oslobođenja – uvedene izmjene u vezi s međusobnim uvozom i izvozom članica EU-a – uvedeno više osobitih postupaka oporezivanja – slobodne zone su, s fiskalnog motrišta, postale područje RH – uveden pojednostavnjen račun s PDV-om – uveden <i>reverse charge</i> mehanizam u tuzemstvu – uvedeno da obrtnici od 1.1.2015. moraju obračunavati PDV prema izdanim računima – usklađena odredba o oporezivanju novina sniženom stopom od 5% – pojašnjeno oporezivanje novina i časopisa sniženom stopom od 13% – promijenjeno oslobođenje od plaćanja PDV-a za isporuke na osnovi diplomatskih i konzularnih sporazuma – proširen popis dobara koja se mogu smještati u porezna skladišta i isporučivati unutar njih

	– pojašnjena odredba o poreznoj osnovici za dobra stečena iz druge članice EU-a – oblikovana odredba o obvezi plaćanja PDV-a kada isporuku dobara ili uslugu hrvatskom obvezniku obavlja obveznik iz EU-a – propisan prijenos porezne obveze u tuzemstvu na obveznika upisanog u registar obveznika PDV-a – promijenjena odredba o uvjetima za odbitak PDV-a obračunatog na stjecanje dobara unutar EU-a
2014.	– snižena stopa od 10% povećana na 13%
2015.	– propisano je točno što se smatra građevinskim zemljištem za potrebe oporezivanja PDV-om – propisane odredbe o oporezivanju prometa nekretnina – uvedena snižena stopa PDV-a od 5% za sve lijekove na liječnički recept
2016.	– uvedena snižena stopa od 13% za određene proizvode i usluge – turističke usluge, novine i časopise, jestiva ulja i masti, dječje sjedalice za automobile i dječju hranu, isporuku vode, ulaznice za koncerte, isporuku električne energije, javne usluge prikupljanja miješanog komunalnog otpada, urne i ljesove, sadnice i sjemenje, gnojiva i pesticide, hranu za životinje
2018.	– uvedena snižena stopa PDV-a od 5% na isporuke sljedećih roba i usluga: sve vrste kruha, sve vrste mlijeka, knjige, lijekove, medicinsku opremu i pomagala, kinoulaznice, dnevne novine, znanstvene časopise – uvedena snižena stopa PDV-a od 13% na isporuke sljedećih roba: turističke usluge, novine i časopise, jestiva ulja i masti, dječje sjedalice za automobile i dječju hranu, isporuku vode, ulaznice za koncerte, isporuku električne energije, javne usluge prikupljanja miješanog kom. otpada, urne i ljesove, sadnice i sjemenje, gnojiva i pesticide, proizvode koji se koriste kao hrana za životinja, isporuka živih životinja, isporuka svježeg ili rashlađenog mesa, isporuka svježih ili rashlađenih kobasica, isporuka žive ribe, isporuka svježe ili rashlađene ribe, isporuka svježih ili rashlađenih rakova, isporuka svježeg ili

	rashlađenog povrća, isporuka svježeg i suhog voća i orašastih plodova, isporuka svježih jaja peradi, usluge i povezana autorska prava pisaca
2019.	– snižena stopa PDV-a od 13% obračunava se i naplaćuje i na pripremanje i usluživanje jela i slastica u i izvan ugostiteljskog objekta prema posebnom propisu
2022.	– snižena stopa PDV-a od 5% proširuje se i na isporuke: kino ulaznica, ulaznica za koncerte, sportska događanja natjecateljskog ili revijalnog karaktera, kulturna događanja, dječju hranu i prerađevine hrane, jestiva ulja i masti, žive životinje, svježe ili rashlađeno meso, svježe ili rashlađene kobasice, žive, svježe ili rashlađene ribe, rakove, mekušce i ostale beskralježnjake, svježe ili rashlađene rakove, svježe ili rashlađeno povrće, svježe i suho voće i orašaste plodove, svježa jaja, sadnice i sjemenje, gnojiva i pesticide, proizvode koji se pretežito koriste kao hrana za životinje – snižena stopa PDV-a od 13% proširuje se i na isporuke menstrualnih potrepština, prirodnog plina, ogrjevnog drveta, peleta, briketa.

Izvor: Bejaković, P.: Promjene poreza na dodanu vrijednost u Hrvatskoj u novom tisućljeću, Porezni vjesnik 9/2016, Zagreb, str. 155-157., dostupno na: <https://www.ijf.hr/upload/files/file/PV/2016/9/bejakovic.pdf>, pristupano: 30.03.2022.; Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine broj 115/16, 106/18, 121/19, 138/20, 39/22, dostupno na: <https://narodne-novine.nn.hr/search.aspx>, pristupano: 30.03.2022.

Mnogi porezni stručnjaci imaju različita mišljenja o mijenjanju prvobitno uspostavljenog sustava PDV-a i mišljenja o broju stopa su im podijeljena. Zagovornici višestopnog sustava naglašavaju njegove prednosti, dok s druge strane porezni stručnjaci koji zagovaraju manji broj stopa isto obrazlažu teorijskom i praktičnom neutemeljenošću primjene više stopa.²² U tablici 3. su prikazani argumenti zagovornika više stopa, kao i argumenti zagovornika jedne stope.

²² Kuliš, D., op.cit., str. 2-3.

Tablica 3.: Argumenti zagovornika više stopa i jedne stope PDV-a

ARGUMENTI ZAGOVORNIKA VIŠE STOPA	ARGUMENTI ZAGOVORNIKA JEDNE STOPE
Jedna stopa ima nepovoljne socijalne učinke.	Ostalim porezima treba utjecati na pomoć i olakšanje građanima slabijeg socijalnog statusa a ne PDV-om.
Ključnim sektorima, radi njihovog gospodarskog razvoja i povećanja konkurentnosti, treba dopustiti snižene stope za određene proizvode i usluge.	Sa više poreznih stopa gubi se obilježje neutralnosti PDV-a i jačaju pritisci interesnih skupina, gospodarskih grana, različitih politika itd. čime se otvaraju vrata korupciji i lobiranju.
U EU postoji višestopni sustav pa isto treba primijeniti i u hrvatskom poreznom sustavu.	Iako postoje višestopni sustavi u EU, EU teži smanjenju broja stopa.
Više stopa nema utjecaja na troškove oporezivanja.	Više stopa uzrokuje veće troškove oporezivanja.
Gubitak prihoda zbog snižene ili nulte stope PDV-a mogao bi se nadoknaditi povećanom potrošnjom ili povećanjem nekih drugih poreza.	Snižene stope PDV-a umanjuju prihode državnog proračuna, a istovremeno ne znače smanjenje cijena i povećanje potrošnje.

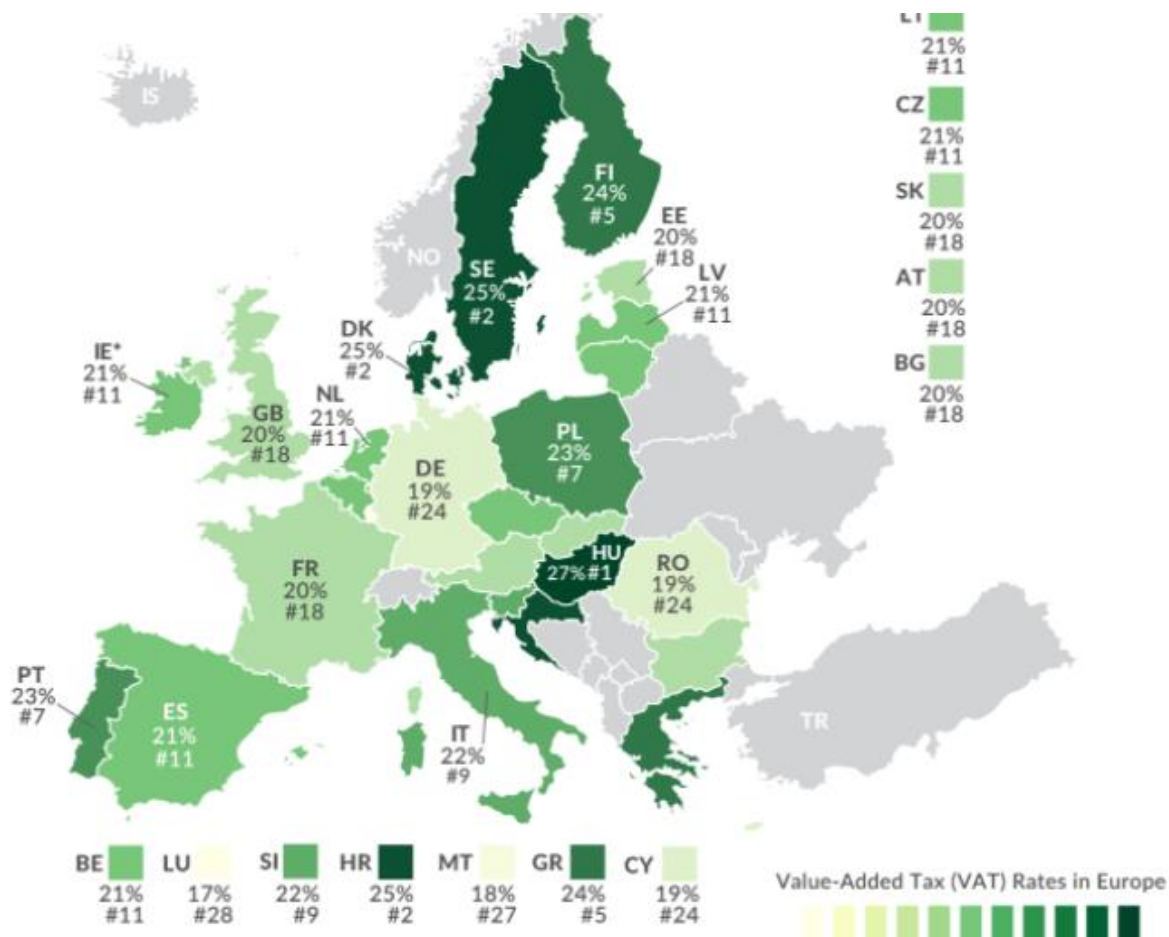
Izvor: Kuliš, D.: *Oporezivanje potrošnje: porez na dodanu vrijednost i trošarine*, Institut za javne financije, Zagreb, 2007., dostupno na: <http://www.ijf.hr/newsletter/33.pdf>, pristupano: 30.03.2022.

3.2. Stope PDV-a i usporedba RH i država EU

U više od 140 država svijeta, uključujući sve europske države, uveden je, obračunava se i plaća porez na dodanu vrijednost na robu i usluge. Iako je u državama Europske unije zakonska regulativa u određenoj mjeri usklađena od strane EU, stope PDV-a država članica se razlikuju

od države do države.²³ Na slici 2. su prikazane države EU-a, a boje država, od svijetlo zelene do tamno zelene, označavaju stopu PDV-a, gdje svjetlija boja predstavlja nižu stopu i obratno.

Slika 2.: Države EU i stope PDV-a u pojedinoj državi

Izvor: Asen, E.: 2021 VAT Rates in Europe, Tax Fondation, 2021., dostupno na: <https://taxfoundation.org/value-added-tax-2021-vat-rates-in-europe/>, pristupano: 01.04.2022.

Države EU sa najvišim standardnim stopama PDV-a su Mađarska sa 27%, Hrvatska, Danska i Švedska sa po 25%. Luksemburg ima najnižu standardnu stopu PDV-a od 17%, a slijede Malta sa 18%, te Cipar, Njemačka i Rumunjska sa 19%. Prosječna standardna stopa PDV-a u EU-u iznosi 21%, što je šest postotnih bodova više od minimalne standardne stope PDV-a propisane propisima EU-a. Nekoliko država je uvelo privremene promjene stope PDV-a zbog pandemije Covid-19. Smanjene stope PDV-a primjenjivane su na robu i usluge u industrijama koje su posebno pogođene gospodarskim posljedicama pandemije kao što je npr. ugostiteljski sektor i to je bila najčešća djelatnost u kojoj su smanjene stope PDV-a. Dvije države EU-a su imale širi

²³ Asen, E.: 2021 VAT Rates in Europe, Tax Fondation, 2021., dostupno na: <https://taxfoundation.org/value-added-tax-2021-vat-rates-in-europe/>, pristupano: 01.04.2022.

pristup. Tako je Njemačka smanjila svoju standardnu stopu PDV-a sa 19% na 16% i svoju sniženu stopu PDV-a sa 7% na 5% od 1. srpnja do 31. prosinca 2020. godine. Irska je smanjila svoju standardnu stopu PDV-a sa 23% na 21% od 1. rujna 2020. do 28. veljače 2021. godine.²⁴

Porezi na potrošnju su ekonomski učinkovit način povećanja poreznih prihoda. Kako bi se ekonomska izobličenja svela na najmanju moguću mjeru, idealno bi bilo da postoji samo jedna standardna stopa, uz što manje izuzeća. Međutim, sve države EU-a imaju uvedene snižene stope kojima oslobađaju određene proizvode i usluge od PDV-a. Jedan od glavnih razloga za snižene stope PDV-a za određene proizvode i usluge i oslobođenje od plaćanja PDV-a za određene proizvode i usluge, je promicanje pravičnosti, budući da kućanstva s nižim dohotkom obično troše veći udio svojih prihoda na proizvode i usluge kao što su hrana i javni prijevoz. Drugi razlozi za uvođenje smanjene stope PDV-a su poticanje potrošnje, kao npr. kupnja knjiga, promicanje lokalnih usluga, kao npr. turizam i ispravljanje vanjskih učinaka, kao npr. čista energija. Međutim, praksa pokazuje da snižene stope PDV-a i oslobođenje od plaćanja od PDV-a nisu nužno učinkoviti u postizanju ovih ciljeva politike, a u nekim slučajevima čak mogu biti i regresivni. Takve smanjene stope i izuzeća mogu dovesti do viših administrativnih troškova i troškova usklađenosti te mogu stvoriti ekonomske poremećaje. Kako bi se riješili problemi jednakosti, OECD (engl. *Organisation for Economic Co-operation and Development*, Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj) umjesto toga preporučuje mjere koje izravno imaju za cilj povećanje stvarnih prihoda siromašnijih kućanstava.²⁵ U tablici 4. su prikazane stope PDV-a u državama EU-a i Ujedinjenom Kraljevstvu od 1. siječnja 2021. godine

²⁴ Asen, E., op.cit.

²⁵ Ibid

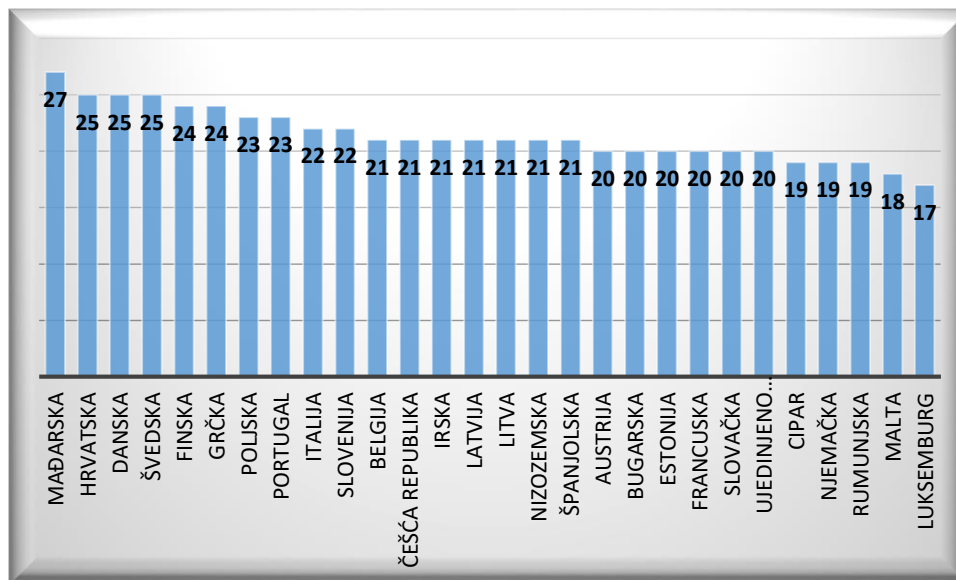
Tablica 4.: Stope PDV-a u državama EU i Ujedinjenom Kraljevstvu od 1. siječnja 2021. godine

DRŽAVA	Super-smanjena stopa PDV-a %	Smanjena stopa PDV-a %	Stopa PDV-a na parking %	Standardna stopa PDV-a %
Austrija		10 / 13	13	20
Belgija		6 / 12	12	21
Bugarska		9		20
Hrvatska		5 / 13		25
Cipar		5 / 9		19
Češka Republika		10 / 15		21
Danska				25
Estonija		9		20
Finska		10 / 14		24
Francuska	2,1	5,5 / 10		20
Njemačka		7		19
Grčka		6 / 13		24
Mađarska		5 / 18		27
Irska	4,8	9 / 13,5	13,5	21
Italija	4	5 / 10		22
Latvija		5 / 12		21
Litva		5 / 9		21
Luksemburg	3	8	14	17
Malta		5 / 7		18
Nizozemska		9		21
Poljska		5 / 8		23
Portugal		6 / 13	13	23
Rumunjska		5 / 9		19
Slovačka		10		20
Slovenija		5 / 9,5		22
Španjolska	4	10		21
Švedska		6 / 12		25
Ujedinjeno Kraljevstvo		5		20

Izvor: Asen, E.: 2021 VAT Rates in Europe, Tax Fondation, 2021., dostupno na: <https://taxfoundation.org/value-added-tax-2021-vat-rates-in-europe/>, pristupano: 01.04.2022.

Pregled standardnih stopa PDV-a, po visini stope PDV-a i po državama EU-a i Ujedinjeno Kraljevstvo je prikazan grafikonom 5.

Grafikon 5.: Standardne stope PDV-a u državama EU i Ujedinjenom Kraljevstvu

Izvor: izrada autorice

Kao što se može vidjeti iz grafikona, Hrvatska je jedna od država EU-a koja ima jednu od najviših standardnih stopa PDV-a u Europskoj uniji, osim Mađarske.

3.3. Obveznici PDV-a

Zakonom o porezu na dodanu vrijednost²⁶ određeno je tko su porezni obveznici poreza na dodanu vrijednost, a to su:²⁷

- „sve osobe koje samostalno obavljaju bilo koju gospodarsku djelatnost bez obzira na svrhu i rezultat obavljanja te djelatnosti. Gospodarskim djelatnostima se smatraju sve djelatnosti proizvođača, trgovca ili osobe koje obavljaju usluge, uključujući rudarske i poljoprivredne djelatnosti te djelatnosti slobodnih zanimanja. Također se gospodarskom djelatnošću smatra i iskorištavanje materijalne ili nematerijalne imovine u svrhu trajnog ostvarivanja prihoda,“

²⁶ Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine 73/13 99/13, 148/13 153/13, 143/14, 115/16,106/18, 121/19, 138/20, 39/22, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/1455/Zakon-o-porezu-na-dodanu-vrijednost->, pristupano: 03.04.2022.

²⁷ Porezna uprava: Porez na dodanu vrijednost, porezni obveznik, dostupno na: <https://www.porezna-uprava.hr/PdviEu/Stranice/PDViEU.aspx>, pristupano: 03.04.2022.

- „sve osobe koje povremeno isporučuju nova prijevozna sredstva (npr. građani i ministarstva),“
- „osobe koje na području Republike Hrvatske nemaju sjedište, poslovnu jedinicu, prebivalište ili uobičajeno boravište, a u tuzemstvu obavljaju isporuke dobara ili usluga čije je mjesto oporezivanja u Republici Hrvatskoj,“
- „tijela državne vlasti, tijela državne uprave, tijela i jedinice lokalne i područne samouprave, komore te druga tijela s javnim oblastima ukoliko obavljaju gospodarsku ili drugu djelatnost, a neoporezivanje tih djelatnosti bi dovelo do znatnog narušavanja načela tržišnog natjecanja.“

U Republici Hrvatskoj danas, u sustavu e-Građani, čiji je dio i Porezna uprava, moguće je provjeriti obveznike u sustavu PDV-a, a što je prikazano na slici 3.

Slika 3.: Provjera obveznika u sustavu PDV-a putem sustava e-Građani

MINISTARSTVO FINANCIJA
POREZNA UPRAVA

Provjera obveznika u sustavu PDV-a

REPUBLIKA HRVATSKA
e-Građani

OIB (11 znakova)

Datum

Nisam robot

reCAPTCHA
Prevlada o privatnosti - Uvjete

PONIŠTI

PROVJERI

Izvor: Porezna uprava: Provjera obveznika u sustavu PDV-a, dostupno na: <https://porezna.gov.hr/RpoProvjeriObveznikaPdvWeb/upit>, pristupano: 03.04.2022.

3.4. Predmet i postupak oporezivanja

Predmet oporezivanja PDV-om, a sukladno Zakonu o porezu na dodanu vrijednost, je:²⁸²⁹

- „isporuka dobara u tuzemstvu uz naknadu koju obavi porezni obveznik koji djeluje kao takav. Porezna osnovica je naknada za isporučena dobra,“
- „stjecanje dobara unutar EU u tuzemstvu uz naknadu. Porezna osnovica uključuje sve ono što je stjecatelj dao ili treba dati isporučitelju,“
- „isporuka novih prijevoznih sredstava. Porezna osnovica je naknada za isporuku novog prijevoznog sredstva,“
- „obavljanje usluga u tuzemstvu uz naknadu koju obavi porezni obveznik koji djeluje kao takav. Porezna osnovica je naknada za obavljene usluge,“
- „korištenje dobara, što čine dio poslovne imovine poreznog obveznika za njegove privatne potrebe ili za privatne potrebe njegovih zaposlenika, ako raspolažu njima bez naknade ili ih općenito koriste u druge svrhe osim za potrebe obavljanja djelatnosti poreznog obveznika, a za ta je dobra ili njihove dijelove u cijelosti ili djelomično odbijen pretporez. Porezna osnovica je nabavna cijena tih ili sličnih dobara, a ako je ta cijena nepoznata, visina troškova utvrđenih u trenutku isporuke,“
- „korištenje dobara koja čine dio poslovne imovine poreznog obveznika za njegove privatne potrebe ili privatne potrebe njegovih zaposlenika ili općenito u druge svrhe osim za potrebe obavljanja njegove djelatnosti, za koja je u cijelosti ili djelomično odbijen pretporez. Porezna osnovica je ukupni trošak obavljanja usluga,“
- „obavljanje usluga bez naknade od strane poreznog obveznika za njegove privatne potrebe ili privatne potrebe njegovih zaposlenika ili općenito u druge svrhe osim za potrebe obavljanja njegove djelatnosti. Porezna osnovica je ukupni trošak obavljanja usluga,“
- „uvoz dobara. Porezna osnovica je carinska vrijednost utvrđena prema carinskim propisima.“

²⁸ Zakon o porezu na dodanu vrijednost, op.cit.

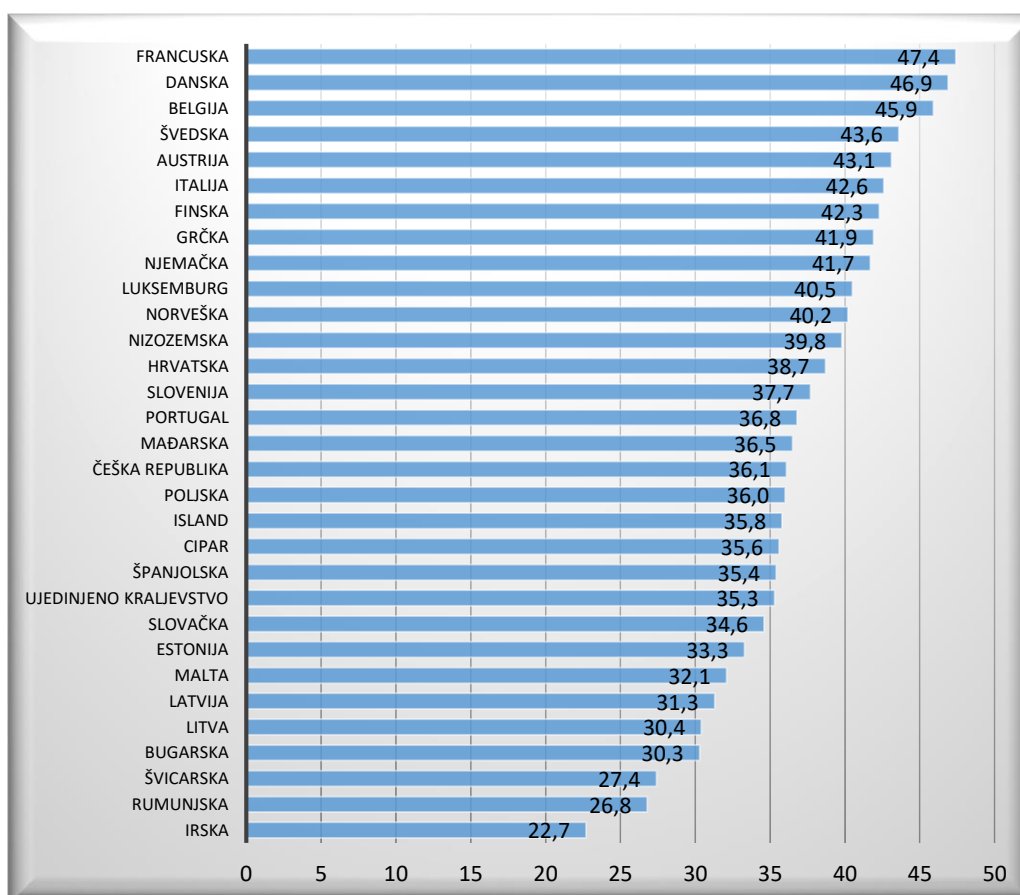
²⁹ Porezna uprava, Porez na dodanu vrijednost, op.cit.

3.5. Analiza utjecaja PDV-a na prihode državnog proračuna i BDP

Već je prethodno, u poglavlju 2.4. predstavljen i analiziran utjecaj poreznih prihoda na prihode državnog proračuna u Republici Hrvatskoj. U razdoblju od 2012. do 2021. godine udio prihoda od poreza u ukupnim prihodima državnog proračuna su činili udio od 54% u 2021. godini do 60-62% u razdoblju od 2015. do 2019. godine. PDV je najznačajniji porezni prihod, odnosno najveći porezni prihod u ukupnim poreznim prihodima stoga je i njegov utjecaj na prihode državnog proračuna velik.

Porezi su najznačajniji javni prihod, a navedeni činjenicu proizlazi iz podataka o njihovom sudjelovanju u ukupnom BDP-u države. U nekim državama porezni prihodi imaju udio u BDP-u koji prelazi 50%, a u grafikonu 6. je prikazano sudjelovanje poreznih prihoda u BDP-u odabranih država u 2019. godini.

Grafikon 6.: Udio poreznih prihoda u BDP-u odabranih država u 2019. godini

Izvor: izrada autorice prema Eurostat: Tax-to-GDP ratio, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/11469100/2-29102020-BP-EN.pdf/059a7672-ed6d-f12c-2b0e-10ab4b34ed07>, pristupano: 05.04.2022.

Kao što se može vidjeti iz grafikona 6., u Francuskoj porezni prihodi čine udio od gotovo 50% u BDP-u, dok je u Irskoj udio poreznih prihoda u BDP-u 22,7% bio u 2019. godini. Udio poreznih prihoda u BDP-u Hrvatske u 2019. godini je bio 38,7%. Navedeni podaci ukazuju na veliki utjecaj prihoda kako na državni proračun, tako i na BDP države.

Promjene u sudjelovanju poreza u BDP-u, koje se najčešće manifestiraju kao smanjenje toga sudjelovanja, ne moraju rezultirati i smanjenjem iznosa poreza po stanovniku. Dapače, i pokraj postotnog smanjenja tog sudjelovanja, čak i od nekoliko postotnih poena, ukupno ubran iznos poreza po stanovniku osjetno je povećan. Tako je, na primjer, i pored toga što je sudjelovanje poreza u BDP-u u Austriji sa 43,2% u 2000. godini palo na 42,3% u 2007. godini, iznos poreza po stanovniku povećan je sa 10,3 tisuće dolara na 18,9 tisuća dolara, ili u Belgiji i pored smanjenja tog sudjelovanja sa 44,9% na 32,9%, iznos poreza po stanovniku povećan je sa 10,2 tisuće dolara na gotovo 19 tisuća dolara. U Švedskoj je sudjelovanje poreza u BDP-u smanjeno sa 51,8% u 2000. godini na 48,3% u 2007. godini, međutim, porez je po stanovniku sa 14,3 tisuće dolara povećan na 23,9 tisuće dolara.³⁰

3.6. Utjecaj PDV-a na dohodak građana RH

Državni prihodi se sastoje prvenstveno od poreznih prihoda koji su glavni mehanizam za osiguranje ekonomskog razvoja. Fiskalna politika ne kontrolira samo globalne čimbenike koji utječu na nacionalno tržište i gospodarstvo već su i unutarnja garancija za osiguranje društvenog razvoja u državi. Jedan od najvažnijih poreza u poreznom sustavu je porez na dodanu vrijednost. U odnosu na ostale poreze, u dijelu proračunskih prihoda, jedan je od poreza koji čini najveći udio u poreznim prihodima državnog proračuna, a kao što je to već prethodno predstavljeno. U situaciji cikličkih fluktuacija gospodarstva, sustav poreza na dodanu vrijednost se koristi za stabilizaciju državnih prihoda i osiguranje funkcioniranja javnih financija. Opterećenje poreza na dodanu vrijednost izazvano cjenovnim sustavom prenosi se na sve potrošače, bez obzira na njihov pravni status, mogućnosti solventnosti ili druge čimbenike. To je važan čimbenik koji utječe na konkurentnost države.³¹

PDV je, dakle, neizravan porez koji plaćaju krajnji potrošači. Radi se, u većini slučajeva, o građanima koji kupnjom proizvoda i usluga plaćaju i obračunati PDV. Iako je PDV u Hrvatskoj,

³⁰ Jelić, B.: Porezi, Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, str. 110-112.

³¹ Bikas, E., Andruskaite, E.: Factors affecting value added tax revenue, 1st Annual International Interdisciplinary Conference, 2013., Portugal, dostupno na: <https://eujournal.org/index.php/esj/article/view/1230/1239>, pristupano: 08.04.2022.

kada je uveden 1998. godine, imao jedinstvenu stopu od 22%, s vremenom su se pojavili, i još se pojavljuju, određena izuzeća pa je za određene proizvode i usluge određena snižena stopa PDV-a. Navedeno je trebalo povećati potrošnju tih proizvoda i usluga, približiti navedene proizvode i usluge građanima, omogućiti građanima da ih lakše kupe. I to bi, vrlo vjerojatno tako i bilo, da se snižene stope PDV-a, od strane proizvođača i trgovaca, ne koriste kako bi se povećali njihovi profiti, dakle, ne umanjuju se cijene, već se povećava iznos marže. Iako je cilj snižavanja stopa PDV-a direktan utjecaj na dohodak građana Republike Hrvatske, jer bi navedeno trebalo omogućiti da raspoloživim dohotkom mogu kupiti više proizvoda i usluga, vrlo često to nije slučaj.

Kako bi se istražio stav građana o utjecaju PDV-a na njihov dohodak, provedeno je empirijsko istraživanje, a u nastavku su predstavljeni rezultati istraživanja.

4. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE STAVOVA GRAĐANA O UTJECAJU PDV-A NA NJIHOV DOHODAK

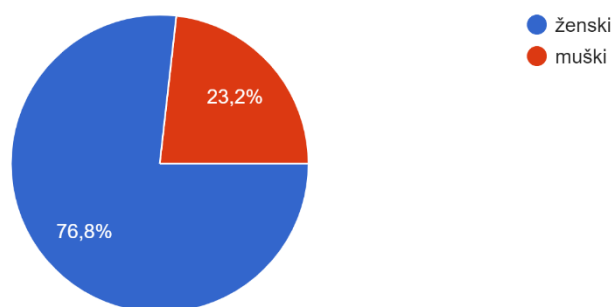
4.1. Opis analiziranih podataka i metode obrade podataka

Za potrebe istraživanja stavova građana o utjecaju PDV-a na njihov dohodak, formirana je internetska anketa putem *Google Forms-a* koja je elektronički prosljeđena potencijalnim ispitanicima, a poziv na sudjelovanje u istraživanju je postavljen i na osobne profile na društvenim mrežama. U istraživanju je sudjelovalo 56 ispitanika. Analizirani podaci su prikazani grafički, stupčastim i tortastim grafikonima.

4.2. Analiza rezultata anketnih pitanja

U strukturi od 56 ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju, 76,8% su činile osobe ženskog spola, a 23,2% su činile osobe muškog spola.

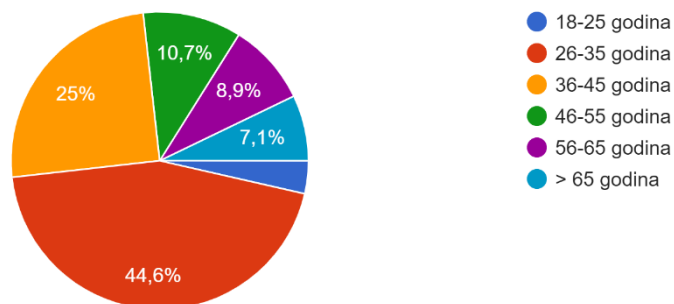
Grafikon 7.: Spolna struktura ispitanika

Izvor: izrada autorice

Najviše ispitanika je bilo u dobnoj skupini od 26 do 35 godina (44,6%), četvrtina ispitanika je bila u dobnoj skupini od 36 do 45 godina (25%), dobnoj skupini od 46 do 55 godini je pripadalo 10,7% ispitanika, 8,9% ispitanika je bilo u dobnoj skupini 56 do 65 godina, 7,1% ispitanika je bilo u dobnoj skupini starijih od 65 godina, a 3,6% ispitanika je bilo u dobnoj skupini od 18 do 25 godina.

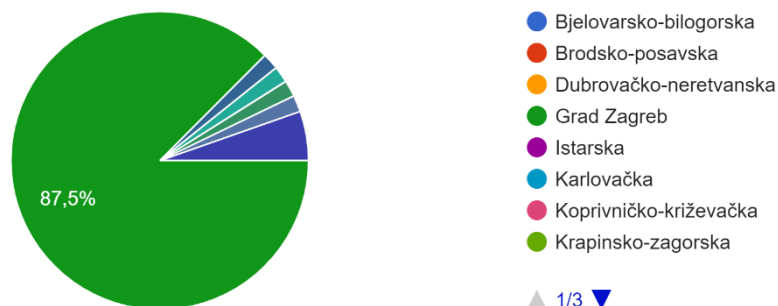
Grafikon 8.: Dobna struktura ispitanika

Izvor: izrada autorice

Većina ispitanika ima prebivalište u Gradu Zagrebu (87,5%), dio ispitanika (5,4%) ima prebivalište u Zagrebačkoj županiji, a po 1,8% ispitanika ima prebivalište u Međimurskoj, Požeško-slavonskoj, Vukovarsko-srijemskoj i Zadarskoj županiji.

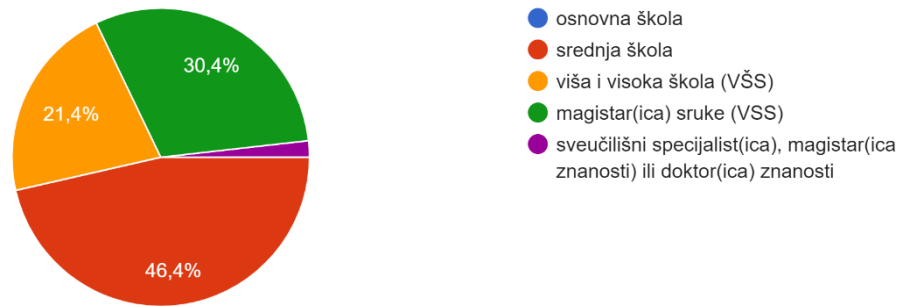
Grafikon 9.: Prebivalište ispitanika

Izvor: izrada autorice

Gotovo polovina ispitanika (46,4%) ima završeno srednjoškolsko obrazovanje, nešto manje od trećine ispitanika (30,4%) ima završeno visokoškolsko obrazovanje (VSS ili magistar(ica) struke), 21,4% ispitanika ima završenu višu i visoku školu (VŠS), a 1,18% ispitanika ima završen poslijediplomski studij (sveučilišni specijalist ili magistar znanosti ili doktor znanosti).

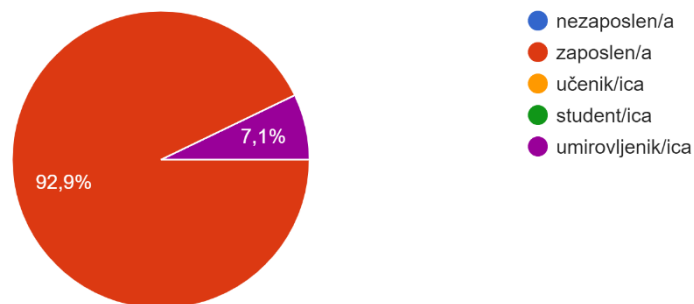
Grafikon 10.: Obrazovna struktura ispitanika

Izvor: izrada autorice

Većina ispitanika je zaposlena (92,9%), a manji dio ispitanika (7,1%) su umirovljenici.

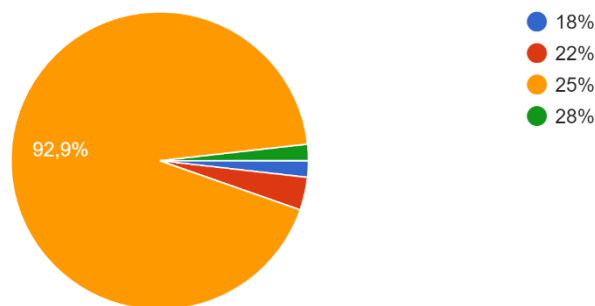
Grafikon 11.: Radni status ispitanika

Izvor: izrada autorice

Većina ispitanika (92,9%) zna da je u Hrvatskoj stopa PDV-a 25%, dok je manji broj ispitanika se odlučio za 28% (1,18% ispitanika), za 18% (1,18% ispitanika) i za 22% (3,6% ispitanika).

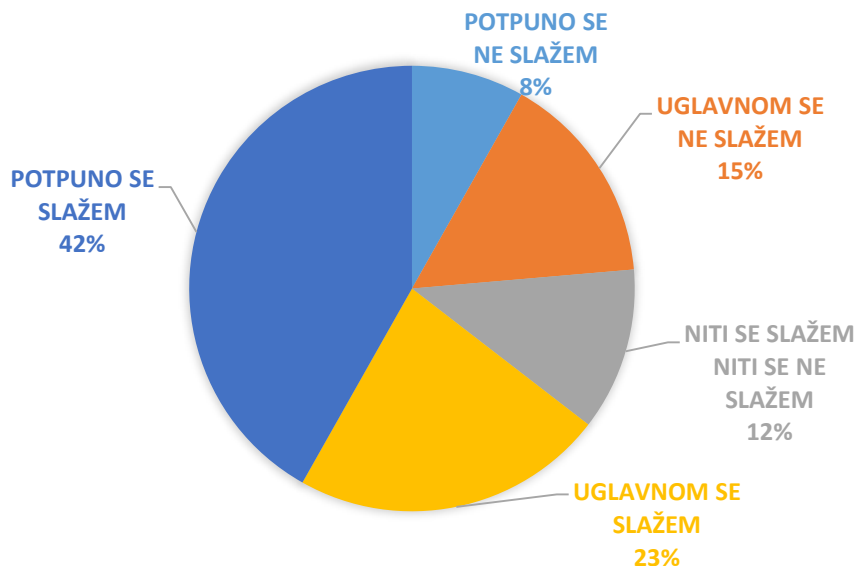
Grafikon 12.: Odgovori ispitanika o visini stope PDV-a u Hrvatskoj

Izvor: izrada autorice

U nastavku ankete su ispitanicima ponuđene 4 tvrdnje gdje su oni ocjenama od 1 do 5 trebali izabrati da li se slažu ili ne slažu sa ponuđenim tvrdnjama gdje je 1 predstavljalo da se potpuno ne slažu, 2 da se uglavnom ne slažu, 3 da se niti slažu niti ne slažu, 4 da se uglavnom slažu i 5 da se potpuno slažu, a rezultati su predstavljeni grafikonomima u nastavku.

Grafikon 13.: Stav ispitanika oko tvrdnje: „Visina stope PDV-a utječe na moj raspoloživi dohodak“

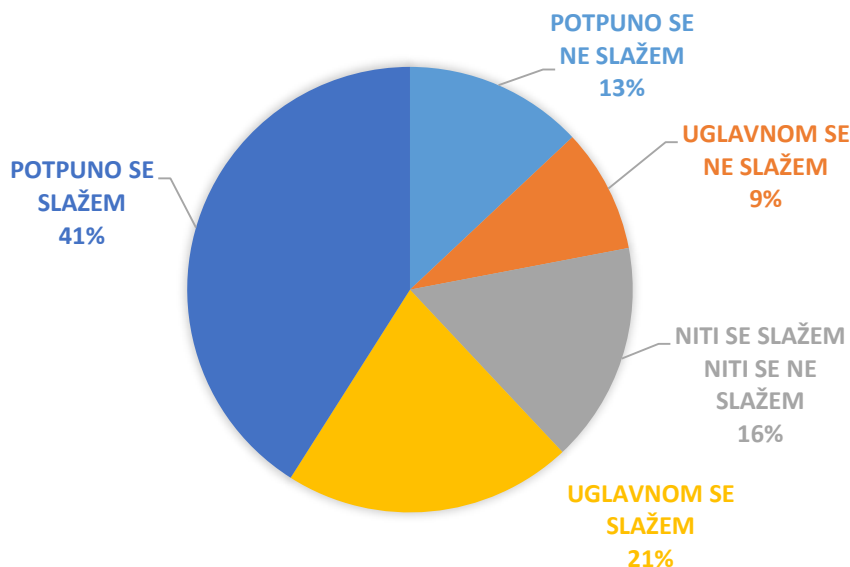

Izvor: izrada autorice

Da visina stope PDV-a utječe na njihov raspoloživi dohodak potpuno se i uglavnom slaže 65% ispitanika. 12% ispitanika je neodlučno, niti s slaže niti ne slaže sa tvrdnjom da visina stope

PDV-a utječe na njihov raspoloživi dohodak dok se 23% ispitanika uglavnom i potpuno ne slaže sa tvrdnjom da visina stope PDV-a utječe na njihov raspoloživi dohodak.

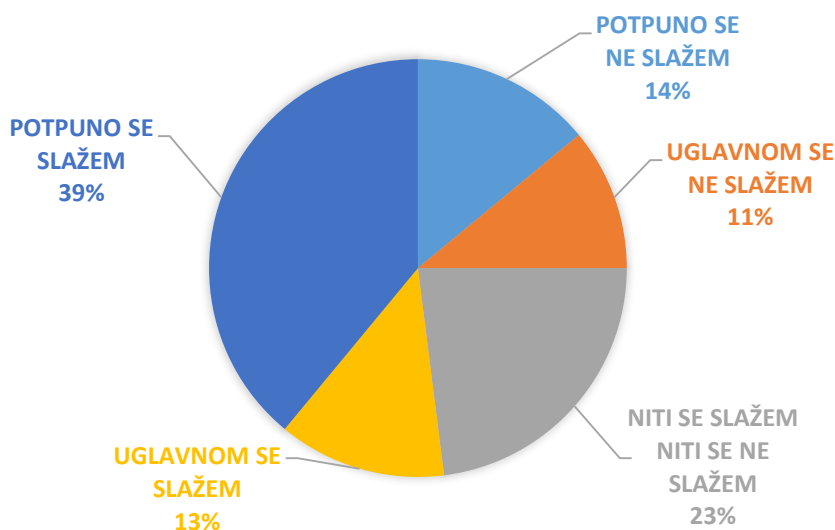
Grafikon 14.: Stav ispitanika oko tvrdnje: „Smanjena stopa PDV-a utjecala bi na veću raspoloživost osobnog dohotka za potrošnju“

Izvor: izrada autorice

Dabi smanjena stopa PDV-a utjecala na veću raspoloživost osobnog dohotka za potrošnju potpuno i uglavnom se slaže 62% ispitanika, 16% ispitanika je neodlučno, a 21% ispitanika se uopće ili uglavnom ne slaže s tim.

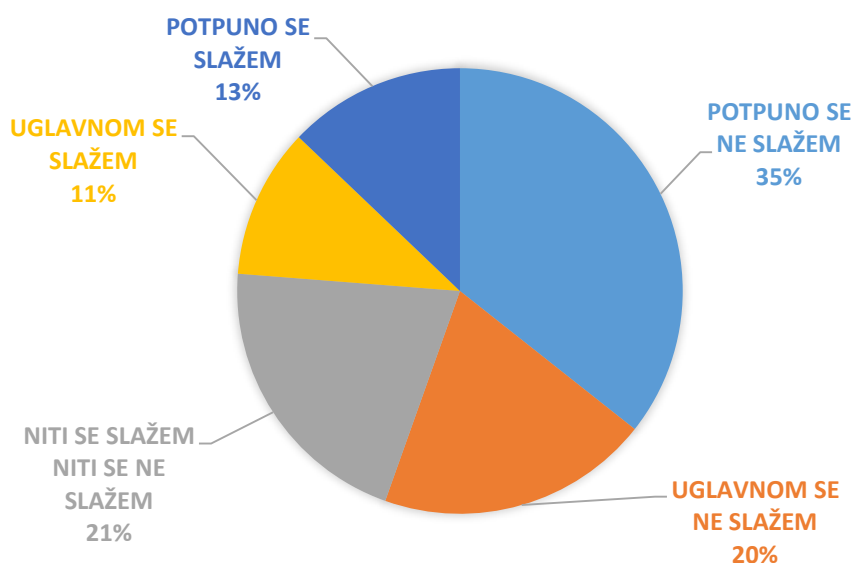
Grafikon 15.: Stav ispitanika oko tvrdnje: „Smanjena stopa PDV-a utjecala bi na smanjenje cijena i mogućnost veće osobne potrošnje“

Izvor: izrada autorice

Stav više od polovine ispitanika (52%), koji se potpuno i uglavnom slažu sa tvrdnjom, je da bi smanjena stopa PDV-a utjecala na smanjenje cijena i mogućnost veće osobne potrošnje. Nešto veći udio ispitanika nego kod prethodne dvije tvrdnje je neodlučan (23%). Četvrtina ispitanika (25%) se potpuno ili uglavnom ne slaže da bi smanjena stopa PDV-a utjecala na smanjenje cijena i mogućnost veće osobne potrošnje.

Grafikon 16.: Stav ispitanika oko tvrdnje: „Smanjenje stope PDV-a ne bi utjecalo na smanjenje potrošačkih cijena i na moj dohodak“

Izvor: izrada autorice

Gotovo četvrtina ispitanika (24%) se potpuno i uglavnom slaže da smanjenje stope PDV-a ne bi utjecalo na smanjenje potrošačkih cijena i njihov dohodak, dok se preko polovine ispitanika (55%) potpuno i uglavnom ne slaže sa navedenom tvrdnjom. 21% ispitanika je bilo neodlučno.

5. ZAKLJUČAK

Porez na dodanu vrijednost je najznačajniji porez u poreznim prihodima državnog proračuna, on ima veliki udio u BDP-u kao i utjecaj na dohotke građana. Porez na dodanu vrijednost je ujedno bio problem istraživanja ovog rada, a cilj rada je bio predstaviti ulogu i važnost poreza na dodanu vrijednost kako kao prihoda državnog proračuna, značajnoj čimbenika u BDP-u, tako i čimbenika koji utječe na dohodak građana. Kako bi se istražio stav građana o utjecaju PDV-a na njihove dohotke provedeno je primarno online istraživanja, a rezultati su predstavljeni u radu.

U prihodima od poreza u ukupnim prihodima državnog proračuna Republike Hrvatske gotovo dvije trećine čine prihodi od poreza na robu i usluge koje čini porez na dodanu vrijednost, porez na promet, posebni porezi i trošarine, poseban porez na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove, trošarine na energente i električnu energiju, trošarina na alkohol i alkoholna pića, trošarina na pivo, poseban porez na bezalkoholna pića, trošarina na duhanske proizvode, poseban porez na kavu, poseban porez na luksuzne proizvode, ostali porezi na robu i usluge, porez na dobitke od igara na sreću i ostali porezi od igara na sreću i naknade za priređivanje igara na sreću. U strukturi prihoda od poreza na robu i usluge oko 2/3 čine prihodi od poreza na dodanu vrijednost. Dakle, prihod od poreza na dodanu vrijednost čini najveći udio u strukturi prihoda od poreza na robu i usluge, samim time je i najvažniji jer najviše pridonosi prihodima državnog proračuna.

Porez na dodanu vrijednost je jedan od neizravnih poreza u Republici Hrvatskoj, potrošnog tipa koji se temelji na načelu odredišta, a pri njegovu obračunu se primjenjuje kreditna metoda. PDV se obračunava u svakoj fazi proizvodno-prodajnog ciklusa, međutim, obračun se vrši samo na iznos dodane vrijednosti koja je stvorena u toj fazi, a ne na cjelokupnu vrijednost proizvodnje. Uvođenje PDV-a u hrvatski porezni sustav je uslijedilo zbog potrebe reformiranja cjelokupnog poreznog sustava u Hrvatskoj u novim političkim i gospodarskim okolnostima, fiskalnih zahtjeva u suvremenom poreznom sustavu i zbog potrebe usklađivanja poreznog sustava Hrvatske sa poreznim sustavima Europske unije. U više od 140 država svijeta, uključujući sve europske države, uveden je, obračunava se i plaća porez na dodanu vrijednost na robu i usluge. Stope PDV-a su različite, a države s najvišim stopama PDV-a u europskoj uniji su Mađarska sa 27% te Hrvatska, Danska i Švedska sa po 25%. Porezi na potrošnju su ekonomski učinkovit način povećanja poreznih prihoda, a to je, kroz mijenjanje stopa PDV-a vidljivo i u Hrvatskoj, gdje se povećanjem stopa PDV-a nastojalo utjecati na povećanje poreznih prihoda.

PDV je neizravan porez kojeg plaćaju krajnji potrošači, dakle građani. Kako bi se istražio stav građana o utjecaju PDV-a na njihov dohodak, provedeno je empirijsko istraživanje, na uzorku od 56 ispitanika, a rezultati istraživanja pokazuju da je stav građana da se slažu da visina stope PDV-a utječe na njihov raspoloživi dohodak, da bi smanjena stopa PDV-a utjecala na veću raspoloživost njihovog osobnog dohotka za potrošnju, da bi smanjena stopa PDV-a utjecala na smanjenje cijena i mogućnost veće osobne potrošnje.

LITERATURA

KNJIGE:

1. Jelčić, B. i sur.: *Financijsko pravo i financijska znanost*, Narodne novine d.d., Zagreb, 2008.
2. Jelić, B.: *Porezi*, Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb
3. Jurković, P.: *Javne financije*, Masmedia, Zagreb, 2002.

IZVORI SA INTERNETA:

1. Asen, E.: *2021 VAT Rates in Europe*, Tax Fondation, 2021., dostupno na: <https://taxfoundation.org/value-added-tax-2021-vat-rates-in-europe/>, pristupano: 01.04.2022.
2. Bejaković, P.: *Promjene poreza na dodanu vrijednost u Hrvatskoj u novom tisućljeću*, *Porezni vjesnik* 9/2016, Zagreb, str. 155-157., dostupno na: <https://www.ijf.hr/upload/files/file/PV/2016/9/bejakovic.pdf>, pristupano: 30.03.2022.
3. Bikas, E., Andruskaite, E.: *Factors affecting value added tax revenue*, 1st Annual International Interdisciplinary Conference, 2013., Portugal, dostupno na: <https://eujournal.org/index.php/esj/article/view/1230/1239>, pristupano: 08.04.2022.
4. Eurostat: *Tax-to-GDP ratio*, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/11469100/2-29102020-BP-EN.pdf/059a7672-ed6d-f12c-2b0e-10ab4b34ed07>, pristupano: 05.04.2022.
5. Institut za javne financije: *Porezni priručnik*, dostupno na: http://www.ijf.hr/porezni_prirucnik/nekretnine.pdf, pristupano: 25.03.2022.
6. Jančiev, Z., Supić, J.: *Hrvatski porezni sustav*, Institut za javne financije, Zagreb, 2015., str. 4., dostupno na: <https://rvs.hr/content/uploads/2014/06/PorezniSustav.pdf>, pristupano: 16.03.2022.
7. Kesner-Škreb, M.: *Porez na dobit*, UDK 336.21, JEL H21, H24, Institut za javne financije, dostupno na: <http://www.ijf.hr/hr/korisne-informacije/pojmovnik-javnih-financija/15/porezi/279/porez-na-dobit/284/>, pristupano: 20.03.2022.

8. Kuliš, D.: Oporezivanje potrošnje: porez na dodanu vrijednost i trošarine, Institut za javne financije, Zagreb, 2007., dostupno na: <http://www.ijf.hr/newsletter/33.pdf>, pristupano: 30.03.2022.
9. Ministarstvo financija: Državni proračun 2019. godina, dostupno na: <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2019-godina/608>, pristupano: 28.03.2022.
10. Ministarstvo financija: Proračun, dostupno na: <https://mfin.gov.hr/proracun-86/86>, pristupano: 28.03.2022.
11. Ott, K.: Hrvatska porezna reforma u kontekstu svjetskih poreznih reformi, Financijska praksa, 20 (1996), 2; str. 113-138., dostupno na: <https://repozitorij.ijf.hr/islandora/object/ijf:56>, pristupano: 16.03.2022.
12. Ott, K.: Javne financije u Hrvatskoj, Institut za javne financije, Zagreb, 2007., str. 25-26., dostupno na: <https://www.ijf.hr/rosen/rosenic/rosenic.pdf>, pristupano: 30.03.2022.
13. Porezna uprava: Osobni odbitak, dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/baza_znanja/Stranice/OsobniOdbitak.aspx, pristupano: 20.03.2022.
14. Porezna uprava: Porez na dobit, dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_na_dobit.aspx, pristupano: 20.03.2022.
15. Porezna uprava: Porez na dodanu vrijednost, porezni obveznik, dostupno na: <https://www.porezna-uprava.hr/PdviEu/Stranice/PDViEU.aspx>, pristupano: 03.04.2022.
16. Porezna uprava: Porez na dohodak, dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_na_dohodak.aspx, pristupano: 20.03.2022.
17. Porezna uprava: Prirez porezu na dohodak, dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/prirez_porezu_na_dohodak.aspx, pristupano: 20.03.2022.
18. Porezna uprava: Provjera obveznika u sustavu PDV-a, dostupno na: <https://porezna.gov.hr/RpoProvjeriObveznikaPdvWeb/upit>, pristupano: 03.04.2022.
19. Pravilnik o porezu na dobit, Narodne novine 95/05, 133/07, 156/08, 146/09, 123/10, 137/11, 61/12, 146/12, 160/13, 12/14, 157/14, 137/15, 1/17, 2/18, 1/19, 1/20, 59/20, 1/21, dostupno na: <https://porezi.teb.hr/d/2132/pravilnik-o-porezu-na-dobit/>, pristupano: 20.03.2022.

20. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine broj 115/16, 106/18, 121/19, 138/20, 39/22, dostupno na: <https://narodne-novine.nn.hr/search.aspx>, pristupano: 30.03.2022.
21. Zakon o porezu na dobit, Narodne novine 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, 50/16, 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/99/Zakon-o-porezu-na-dobit>, pristupano: 20.03.2022.
22. Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine 73/13 99/13, 148/13 153/13, 143/14, 115/16, 106/18, 121/19, 138/20, 39/22, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/1455/Zakon-o-porezu-na-dodanu-vrijednost->, pristupano: 03.04.2022.
23. Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak> , pristupano: 20.03.2022.

OSTALI IZVORI:

1. Spajić, F.: Porezni sustav u Hrvatskoj, Pula, 2000. godina, Simpozij računovođa i financijskih djelatnika, HZRFiD, Zagreb, 2000.

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1.: Ukupni prihodi državnog proračuna Republike Hrvatske i prihoda od poreza u razdoblju od 2012. do 2021. godine (u mlrd. kn).....	11
Grafikon 2.: Udio prihoda od poreza u ukupnim prihodima državnog proračuna Republike Hrvatske u razdoblju od 2012. do 2021. godine	12
Grafikon 3.: Struktura prihoda od pojedinih poreza u Republici Hrvatskoj u 2019. godini	14
Grafikon 4.: Struktura prihoda od poreza na robu i usluge u 2019. godini u Republici Hrvatskoj	15
Grafikon 5.: Standardne stope PDV-a u državama EU i Ujedinjenom Kraljevstvu	25
Grafikon 6.: Udio poreznih prihoda u BDP-u odabranih država u 2019. godini	28
Grafikon 7.: Spolna struktura ispitanika	31
Grafikon 8.: Dobna struktura ispitanika	32
Grafikon 9.: Prebivalište ispitanika	32
Grafikon 10.: Obrazovna struktura ispitanika	33
Grafikon 11.: Radni status ispitanika	33
Grafikon 12.: Odgovori ispitanika o visini stope PDV-a u Hrvatskoj	34
Grafikon 13.: Stav ispitanika oko tvrdnje: „Visina stope PDV-a utječe na moj raspoloživi dohodak“	34
Grafikon 14.: Stav ispitanika oko tvrdnje: „Smanjena stopa PDV-a utjecala bi na veću raspoloživost osobnog dohotka za potrošnju“	35
Grafikon 15.: Stav ispitanika oko tvrdnje: „Smanjena stopa PDV-a utjecala bi na smanjenje cijena i mogućnost veće osobne potrošnje“	35
Grafikon 16.: Stav ispitanika oko tvrdnje: „Smanjenje stope PDV-a ne bi utjecalo na smanjenje potrošačkih cijena i na moj dohodak“	36

POPIS SLIKA

Slika 1.: Hrvatski porezni sustav	5
Slika 2.: Države EU i stope PDV-a u pojedinoj državi	22
Slika 3.: Provjera obveznika u sustavu PDV-a putem sustava e-Građani	26

POPIS TABLICA

Tablica 1.: Osobni odbici	9
Tablica 2.: Promjene u Zakonu o porezu na dodanu vrijednost	17
Tablica 3.: Argumenti zagovornika više stopa i jedne stope PDV-a	21
Tablica 4.: Stope PDV-a u državama EU i Ujedinjenom Kraljevstvu od 1. siječnja 2021. godine	24

PRILOG: ANKETNI UPITNIK – ISTRAŽIVANJE STAVOVA GRAĐANA O UTJECAJU PDV-a NA NJIHOV DOHODAK

Poštovani/a,

Slobodna sam zamoliti za malo Vašeg vremena i popunjavanja anketnog upitnika.

Anketa je anonimna i koristit će se isključivo za potrebe izrade završnog rada na temu „Analiza i financijska uloga poreza na dodanu vrijednost.“

Unaprijed Vam zahvaljujem na utrošenom vremenu i trudu

1. Vaš spol je:
 - a. ženski
 - b. muški
2. Vaša dob je:
 - a. 18-25 godina
 - b. 26-35 godina
 - c. 36-45 godina
 - d. 46-55 godina
 - e. 56-65 godina
 - f. > 65 godina
3. Vaše prebivalište je u županiji:
 - a. Bjelovarsko-bilogorska
 - b. Brodsko-posavska
 - c. Dubrovačko-neretvanska
 - d. Grad Zagreb
 - e. Istarska
 - f. Karlovačka
 - g. Koprivničko-križevačka
 - h. Krapinsko-zagorska
 - i. Ličko-senjska
 - j. Međimurska

- k. Osječko-baranjska
 - l. Požeško-slavonska
 - m. Primorsko-goranska
 - n. Sisačko-moslavačka
 - o. Splitsko-dalmatinska
 - p. Šibensko-kninska
 - q. Varaždinska
 - r. Virovitičko-podravska
 - s. Vukovarsko-srijemska
 - t. Zadarska
 - u. Zagrebačka
4. Koji je Vaš stupanj obrazovanja?
- a. osnovna škola
 - b. srednja škola
 - c. viša i visoka škola
 - d. magistar(ica) struke ili znanosti
 - e. sveučilišni specijalist(ica) ili doktor(ica) znanosti
5. Koji je Vaš radni status?
- a. nezaposlen
 - b. zaposlen
 - c. učenik
 - d. student
 - e. umirovljenik
6. Kolika je stopa PDV-a u Hrvatskoj?
- a. 18%
 - b. 22%
 - c. 25%
 - d. 28%

7. Molim vas da kod niže predloženih tvrdnji odaberete ocjenu od 1 do 5 gdje 1 predstavlja da se potpuno ne slažete, 2 uglavnom se ne slažete, 3 niti se slažete niti ne slažete, 4 uglavnom se slažete, 5 potpuno se slažete.

Visina stope PDV-a utječe na moj raspoloživi dohodak	1	2	3	4	5
Smanjena stopa PDV-a utjecala bi na veću raspoloživost osobnog dohotka za potrošnju	1	2	3	4	5
Smanjena stopa PDV-a utjecala bi na smanjenje cijena i mogućnost veće osobne potrošnje	1	2	3	4	5
Smanjenje stope PDV-a ne bi utjecalo na smanjenje potrošačkih cijena i na moj dohodak	1	2	3	4	5

6. IZJAVA

Izjava o autorstvu završnog rada i akademskoj čestitosti

Ime i prezime studenta:

Matični broj studenta:

Naslov rada:

Pod punom odgovornošću potvrđujem da je ovo moj autorski rad čiji niti jedan dio nije nastao kopiranjem ili plagiranjem tuđeg sadržaja. Prilikom izrade rada koristio sam tuđe materijale navedene u popisu literature, ali nisam kopirao niti jedan njihov dio, osim citata za koje sam naveo autora i izvor te ih jasno označio znakovima navodnika. U slučaju da se u bilo kojem trenutku dokaže suprotno, spreman sam snositi sve posljedice uključivo i poništenje javne isprave stečene dijelom i na temelju ovoga rada.

Potvrđujem da je elektronička verzija rada identična onoj tiskanoj te da je to verzija rada koju je odobrio mentor.

Datum

Potpis studenta
